

PARTIUMI FÜZETEK 33.

**TELEGDI SÍRKÖVEK,
EMLÉKTÁBLÁK**

Emődi János – Varga Árpád

TELEGDI SÍRKÖVEK, EMLÉKTÁBLÁK

Kiadja

a Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Bizottság,
a Királyhágómelléki Református Egyházkerület
és a Nagyváradi Római Katolikus Püspökség

2004

A sorozatot szerkeszti:

Dukrét Géza

Szövegkorrektúra:

Mihálka Magdolna

Számítógépes tördelés:

Szilágyi Gabriella

Címlapon: id. Telegdi Miklós síremléke – készült 1560 körül

Hátlapon: Miskolczy- és Szodoray-, valamint a Tardi-címer (6. kép)

Fényképek: Emődi János

Emődi Tamás (1., 45. kép)

Dukrét Géza (10., 11., 12., 13., 14., 47., 48., 49.)

Készült

a Bihar Megyei Tanács,

a Mezőtelegdi Református Egyházközség

és az RMDSZ Bihar Megyei Szervezete

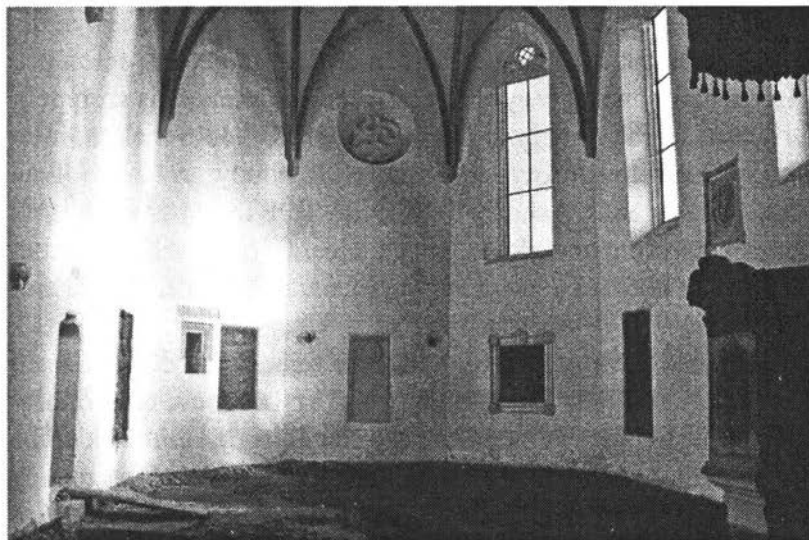
támogatásával

Adalékok Mezőtelegd történetéhez

In memoriam Varga Árpád (1951–1994)

Valóban adalékok¹, mivel a településről a közelmúltban ki-merítő monográfia jelent meg², így eltekintünk a témánk szempontjából fontos településtörténeti adatok felvázolásától. Mielőtt azonban bemutatnánk a helységben fellelhető régi sírköveket, emléktáblákat, néhány szót kell ejtenünk Telegd temetőiről.

A falu első temetője a ma is álló, eredetileg katolikus, majd reformátussá lett templom körül terült el, de temetkeztek a Telegdi Csanád esztergomi érsek által 1329-ben felépített, s mára már nyomtalanul eltűnt Ferenc-rendi kolostor temploma körül is. Mind az előbbi körül, mind pedig ez utóbbi által feltételezhetően elfoglalt területen kerültek elő földmozgatások alkalmával megbolygatott sírok (TELEGD TÖRT. 71), síremlékek azonban nem.

1. kép. A mezőtelegdi református templom belseje

Miután megszüntették a templomkertekbe való temetkezést, egy külső temető létesült, az úgynevezett Bátorokerttől délnyugatra, mely a 18. század végén több holdásra terjeszkedett, 1781-ben telve be. Ebből a temetőből sem maradt ránk sírkő.

Míg az egyszerű híveket a templom körüli sírkertekbe vagy a külső temetőbe temették, addig az egyház patrónusait és a rangosabb személyiségeket valószínűleg a templom sírkamráiba, a szentély padlójából nyíló sírkazettákba helyezték örök nyugalomra. Sajnos a református templom padlója alatti földrétegek legalább is részben bolygatottak, ami nem jelenti azt, hogy szakszerű, kimerítő ásatás ne szolgáltatna újabb adatokat az itt eltemetettekről. A 2002-ben végzett padlócsere alkalmával látható volt, hogy a szentély keleti fala előtt, a főtengelyben egy téglából rakott sírkazetta található, a hajó északkeleti sarkában pedig szintén téglafalazatú, dongaboltozatos sírkamra. Feltárásukra nem került sor.

A templomban nyugvó 16–17. századi személyek sorában találjuk II. Ulászló kincstárnokát, Telegdi Istvánt, az erdélyi alvajda id. Telegdi Miklóst, a reformátusok buzgó pártfogóját, ifjú Telegdi Miklóst, Bocskai István erdélyi fejedelem feleségét, Hagymási Margitot (egyes forrásokban Katalinként is szerepel), valamint Ugrai Györgyné Szemere Ilonát. Utóbbi mellett, mint ahogy a sírfelirat szövegéből kitűnik, s ahogy arra Nagy Iván (XI, 364) és Sass Kálmán (TELEGD TÖRT. 71) is utaltak, itt fekszik három gyermeke is, annak dacára, hogy az Ugrai-címer hiányzik a kőről és a hosszú sírversben utóbbiakat már nem említik.

Warkocs Györgyöt, Báthori Gábor fejedelem belső tanácsosát (TROCSÁNYI, 1980, 36–37), aki az 1611. évi brassói csatában lelte halálát, valószínűleg szintén Telegden temették el. Ifjú Telegdi Milkósnak és Ispán Istvánnak a templomszentély északi, illetve keleti falán levő síremlékéről sem Bunyitay Vince (1883–1884), sem Sass Kálmán (TELEGD TÖRT.) nem tesz

említést, utóbbiról ír viszont Rómer Flóris útijegyzeteiben (SZ. MÁTHÉ, 1974, 319).

Sírkövek, emléktáblák jegyzéke

1. Telegdi István címeres síremléke a szentély déli falában található; 1507–1514 k. Méretei: 205x107 cm. Anyaga: vörös márvány. Felirata a ligaturákat feloldva:

STEPHANVS THELEGGI REGIS DE INDE REGNI
HVNGARIAE THESAURARIVS EXTERNIS REGIBVS
NOTVS CHARVSQVE HOC SAXVM PERPETVA SIBI
POSTERISQVE SVIS QVIETEM POSVIT ANNO 15.

*

Telegdi István Magyarország királyának kincstárnoka, külföldi királyok által is ismert és szeretett, ezt a követ elhelyezte a maga és utódainak nyugalma.

(Köllő Károly fordítása)

Telegdi István erdélyi alvajda (1487–1498), követ, kincstartó (1504–1506), majd főkincstartó volt (1511), 1514-ben halt meg³ (2. kép).

2. Vitézalakos síremlék a szentély északi falában. Méretei: 198x90 cm. Anyaga: vörös márvány. Valószínűleg id. Telegdi Miklós egykori erdélyi alvajda (1530–1531) számára készítette fia, ifj. Telegdi Miklós az 1560-as évek körül (EMÖDI, 1998, 178) (1. kép, fedőlap).

3. Ifj. Telegdi Miklós sírköve; 1583 k. Jelenlegi méretei: 131x76 cm.⁴ Fehér mészhomokkő. A szentély északi falában található (3. kép). Felirata:

INCLITA CONTVLERAT CUI GENS
 TELEGDIA NOMEN
 HIC TEGOR HEROVM GLORIA NICOLEVS
 REX TVLIT A NOBIS MATERNI SANGVINIS ORTVM
 QVI SEDET IN SOLIO SARMATIS ORA TVO
 DOTIBVS IPSE MEIS INSIGNIA SANGVINIS AVXI
 STEMMATE NEC MAIOR QVAM PROBITATE FVI
 NVMINIS IMPRIMIS CVLTOR FIDEIQVE PATRONVS
 MVNIFICA FOVI TEMPLA SCHOLASQVE MANV
 CANDORIS NEMO VIXIT STVDIOSIOR ALTER
 NEMO FIDE MAIOR IUSTITIAQVE FVIT
 ARCANI VERIQVE TENAX ET FORTIS IN ARMIS
 ACER ET INGENIO CONSILIOQUE FVI
 IAM PROPE LVSTRA DECEM TVLERAM CVM
 MOESTA SEPVLTO
 HVNC POSVIT TVMVLVM LONIAI CLARA VIRGO
 OBYT XI DIE SEPTEMBRIS ANNO D. 1583

*

Összegyűlt a Telegdiek fényes nemzetsége
 Itt fedí be Miklóst a hősök dicsősége.
 Királyt vitt, anyai vérből valót
 Ki a lengyel tájakon uralkodik (*Báthori István – sz. megj.*)
 Saját erőmből gazdagítottam őseim címerét,
 Nemzetségem nagyságát csak becsületem múlta felül.
 Az isteni akarat mindenkinek előtti tisztelője, a hit védője,
 Bőkezűen támogattam az egyházat és az iskolákat.
 A tisztaságnak senki buzgóbban nem élt,
 Hitben és igazságban senki nem volt nagyobb,
 Titoktartó, az igazban állhatatos, bátor a harcban
 Kemény, a tanácsban bölcs voltam.
 Az ötvenet majdnem megértem, de gyászosan eltemettek.

E sírkövet férjének emelte Lónyai Klára.
Meghalt szeptember 11-én, az Úrnak 1583. évében.

(Varga Árpád fordítása)

A sírkőre vésett felirat szövegének szerzője valószínűleg Kassai Dávid Zsigmond, a váradi, majd gyulafehérvári protestáns iskola tanára, több erdélyi főrangú család gyermekeinek nevelő tanára. Kassai 1584-ben *Consolatio Davidis Sigemvndi Cassoviensis* című, Kolozsváron megjelent művében három sír-, illetve zászlófeliratot közöl – egyik sem azonos a fentivel –, melyeket id. Telegdi Miklós (I), ifj. Telegdi Miklós (II és III) és Telegdi János (ifj. Telegdi Miklós bátyja, akit ugyanitt temettek el) emlékére írt (IV). (BUDAI, 1805, 401).

- (I) Nicoleos, veteri procerum de sanguine
Acer et ingenii virtutibus, acer et armis.
Clara Telegdinae tulit haec insignia gentis
Virtutis monumenta suae, veterumque laborum.
Sed ne longa situ consumeret ista vetustas
Filius eiusdem renovavit nominis haeres
Nicoleos; patriae sanctissimus arbiter aulae
Addidit, et prisco vexilla recentia busto

*

Miklós, régi főnemesek véréből származott,
Kemény, nemes erényű, bátor a harcban.
Telegdi Klára állíttatta e nemzetségi címet,
A család erényeinek és régi fáradozásainak emlékét.
De nehogy a hosszú tétlenség tönkregyegye a régiséget,
Miklós fia felújítja atyjának,
A királyi udvar legfeddhetlenebb bírójának nevét,
És hozzáteszi a jelen címet a korábbi síremlékhez.

(II) Ille ego cui patrium dedit aula Telegdia nomen
 Hic tegor heroum gloria Nicoleos
 Ortus ab antiquo magnorum sanguine Regum
 Famigera clarus nobilitate fui
 Acer erat bello genitor meus; ipse Parente
 non minor et priscis maior habebat avis.
 Nestora consilio vici, probitate Camillum
 Cura fuit nobis maxima nosse Deum.
 Sumptibus innumeris fovi pietatis alumnos
 Nec me plus Esdras religiosus erat,
 Pacis amans, nunquam nisi debita proelia movi
 Jura que praescripsi civibus aequa meis,
 Arcani verique tenax, et fortis in armis
 Servavi patriae Principibusque fidem.
 Innocuo vitam traducens denique cursu
 Pectoris exempli labe carentis eram.
 Jam prope contigeram decimi confinia lustris,
 Cum fera me tristi funere Parca rapit.
 Uxor Clara suo monumentum moesta marito
 Flebile supremi ponit amoris opus.

*

A Telegdi-udvar adta az ősök nevét
 Miklósnak, kit fed be az ősök dicsősége.
 Régi nagy királyok véréből származtam,
 köztudomásúan híres, nemes voltam.
 Heves volt harcban atyám, ő magánál
 nem kisebbek, de nagyobbak voltak elődeim.
 A tanácsban Nestort legyőztem,
 a becsületességben Camillust.
 Igen nagy gondja volt ránk az Istennek.
 Számptalan költségekkel ápoltam a hit neveltjeit,

Esdras sem volt vallásosabb nálam.
 Békeszerető, harcot csak kénytelenségből kezdtem
 Törvénnyel és vízzel parancsoltam a polgárimnak.
 Titoktartó, az igazban állhatatos, bátor a harcban,
 Híven szolgáltam a hazát és a fejedelmeket,
 Ártatlan volt életem folyása egyszóval,
 Példás jellemű, tiszta ember voltam.
 Már majdnem betöltöttem az ötvenet,
 Mikor gyászosan elragadott a kegyetlen Párka.
 Gyászoló felesége Klára férjének emléket
 Siralmasan állított végső szeretete jeléül.

*

- (III) Editus Heroum de stirpe Telegdius ille
 Nicoleos haec arma potens, haec stemmata gessit
 Vexillo quae picta dedit patrique sepulcro
 Clara secuturis spectanda nepotibus uxor.
 At dotes famamque Viri ventura loquentur
 Secula, tu paucas vicino in marmore laudes
 Perlege et Herois tumulum venerare viator.

*

A hősök nemzetségéből való a híres Telegdi
 Miklós, az erős e fegyvereket, ezt a címert viseli
 A zászlóra festve, ezeket a házának és a sírnak adta
 Felesége, a kitűnő Klára az eljövendő utódoknak.
 A férfi kiválóságait és hírnevét beszélik a jövendő
 Századok, e kevés dicséretet a szomszédos márványon
 Olvasd el és tiszteld a hősök sírját, ó vándor.

(Varga Árpád fordítása)

(IV) Joannes habet haec proavita Telegdius arma
 Martia quem virtus felicibus extulit ausis
 Fecit et acceptum Ducibus bellique domique
 Non unquam mutata fides, constansque voluntas
 Ergo licet tellus mortalia texerit ossa
 Clara Tamen vivit terrarum fama per orbem
 En etiam signis fraterna recentibus auget
 Nicoleos vexilla Telegdius, inclyta cujus
 Gloria non unquam venientibus excidet annis.

*

Jánosé ez az ősi Telegdi hadi címer,
 Akinek híré a vitézség kedvező szelekkel vitte szét,
 És soha meg nem másított és állhatatos hűsége
 Egyaránt kedvessé tette a hadak vezérei előtt és itthon,
 Így hát jóllehet haló porait hant fedí, híre
 Világszerte fényesen ragyog. S íme, Telegdi Miklós
 Újabb zászlókkal gyarapítja a testvéri lobogókat,
 Akinek ragyogó dicsőségét a múltó esztendőök
 Soha el nem halványítják.

(Köllő Károly fordítása)

Ifj. Telegdi Miklós (1534–1583) a váradi református közösség pártfogója, támogatta Károlyi Péter, Ceglédi György és Meilius Péter műveinek kiadását, külföldön tanuló diákok patrónusa volt, levelezett Theodore Béza genfi reformátorral.

4. Ugrai Györgyné Szemere Ilonának és három gyermekének sírköve a hajó északi falában áll; 1630. Méretei: 161x79 cm. Anyaga: fehér mészhomokkő. A nagyon kopott felületű faragvány közepén fent a Szemere-címer (NAGY, X., 595). A sírkőlap szélén a faragványt készítő kőfaragó mesterjegye látható két példányban (4. kép). Szövege:

Memoriae et honori Generosae D. Helenae De Semere consortis charissimae Anno Dni MDCXXX Diae XVIII Me(ns)is Martii placid(e) in Dono Defunct(ae) et Optimae spei Anna(e), Barbarae, Stephani Ugrai Liberorum Georgius Ugrai de Ugra maritus Moestissimus Publice Posuit Dedicavitque.

HOC HELENA TVMVLO ZEMERAE IACET
 INCLYTA GENTIS
 GLORIA PARS MELIOR C..LICA REGNA TENET
 QUAM NON ICARIDOS VICIT CONSTANTIA NYMPHAE
 ANDROMACHES VERVS NEC SVPERAVIT AMOR
 ALTERA BIHORIO QVA NON PRAESTANTIOR AGRO
 INVICTA VIXIT RELIGIONE FIDE
 SCILICET VT GEMMIS REGALIA STEMMATA
 FVLGENT
 DALMATICIS PARIO ET MARMORE TEMPLO
 NITENT
 NON ALITER CHARI FLAGRAVIT AMORE MARITI
 EXIMIO CUIVS LVX FVIT IN THALAMO
 QUAM VIRTVS REGINA DECVS CONCORDIA FELIX
 FECIT ET INSIGNEM CASTA PVDICITIA
 QVAM PIETAS QVAM PRISCA FIDES CONSTANTIA
 CANDOR
 VDIS AD TVMBAM SVNT COMITATA GENTIS
 NVNC QVOQVE FAMA VICET CELEBRANT
 EN ICONIA MVSAE
 ET SEDENT IN TVMVLI MARGINE TRINAE CHARIS
 VIXIT ANNOS...DIES...

*

Nemzetes Szemere Ilona úrnő, a legdrágább házastárs emlékére és tiszteletére, aki az úr 1630. évében, március 18. napján

csendesen elhunyt az Úrban és a legszebb reményű Ugrai Anna, Borbála és István gyermekeiknek nyilvánosan állította és ajánlotta az igen gyászoló férje Ugrai György.

*

E sírban nyugszik a jeles Szemere család Helénája
 Dicsőségének jobbik fele a mennyek országáé.
 Ahogy Penelopét nem győzte le az asszonyi hűség
 És Andromachost sem igazta le az igazi szerelem,
 A másik is él legyőzetlen vallásos hitében
 A bihari földön, melynél nincs kitűnőbb.
 Mert ahogy a királyi korona drágakövektől fénylik
 S a templom is a márványtól és miseruháktól ékes,
 Épp úgy fénylett a házasságban,
 Hiszen lángolóan szerette kedves hitvestársát,
 Mint kegyességét, mint ősi hitét, hűségét, tisztaságát.
 Kikíséri a könnyező rokonság sírhelyéhez
 De él, fennmarad a nemzetség hírneve,
 Íme arcuk vonásait ünneplik a múzsák,
 És a síremlék szélén hármásával ülnek a gráciák.
 Élt...évet...napot

(Varga Árpád és Köllő Károly fordítása)

Szemere Ilona férje Ugrai (III) György⁵, apja pedig valószínűleg az 1603-ban Telegden végrendelkező Szemere Mihály⁶.

5. Ispán István sírköve a szentély keleti falában; 1649. Méretei: 179x 90 cm. A faragvány jó megtartású fehér mészhomokkő, mélyített mezejének felső részén az Ispán-címer látható (5. kép). Szövege:

GENEROSO D. STEPHANO ISPAN DE TELEGD
 PLACIDE IN DNO ANNO
 SALVTIS REPENTE 16 ET 49 DIE 1 IVLI CIRCITER
 HORA...
 DEFVNCTO CONIVX CHARISSIMA SVSANNA
 COLLATAVIT HOC
 MONVMENTVM POSVIT.
 INSIGNIA GENEROSO DOMINI STEPHANO ISPAN
 DE TELEGD

D(eo) T(er) O(ptimo) M(aximo) S(acro)
 HEIC STEPHANVS CLARA NATVS
 DE STIRPEQVIESCIT
 ISPAN CVI VITAE MORS ATRA FIL(VM) ASCIDIT
 LVSTRA NOVEN PER AGENS
 ANNOS ET QVATOR AH MOX
 PRIMA DEDIT IVLI SEPTIMAQVE HORA NECI

*

*Nemzetes telegdi Ispán úrnak az Úrban csendesen,
 váratlanul 1649-ben júl. 1-jén körülbelül 7 óraker
 elhunytanak állította a legkedvesebb feleség, Zsuzsánna.
 Nemzetes Telegdi Ispán István címere.
 A V(égtelenül) S(zent) J(óságos) H(ármas) I(stennek).
 Íme a jeles születésű Ispán István, kinek élete fonalát
 a fekete halál
 elvágta, utódok nélkül nyugszik, kilenc lustrát
 és négy évet megélt,
 július 1-jén 7 óraker halt meg.*

(Varga Árpád fordítása)

Ispán Istvánt Bethlen Gábor udvari főszolgájaként említik 1621-ben (SZABÓ, 1976, IV. 390; PETRI, 1901, II. 115; KE-

MÉNY COLLECTIO, Tom. V. (8). 4.; NYAKAS, 1982, III. 169; GYULAI, 2001, 229).

6. Tardi István síremléke a szentély déli falában; 1726. Méretei: kb. 84x106 cm. Anyaga: középső része mészhomokkő, kerete stukkó. A közel négyzetes alakú emléktábla közepét a színezett Tardi-címer foglalja el (6. kép). Szövege:

Job. 19. V. Novi Redemptorem meum vivere.

Pia conjux Elisabet Köblös posuit.

INSIGNE GENEROSI DOMINI Stephani TARDI

de TELEGD:

Nat: Anno 1703, 1-ma Maj, Denat: Anno 1726, 5 Septembri

*

*Tudom, hogy az én megváltóm él. Állította hűségese felesége,
Köblös Erzsébet.*

Telegdi Tardi István nemzeti uram címere:

Született: 1703. máj. 1-jén. Meghalt: 1726. szeptember 6-án.

(Köllő Károly fordítása)

A köröstopai és mezőtelegdi Tardi családot Bihar megye nemessége sorában említik, Telegden 1787-ben kihal (FÉNYES, 1836, IV. 61; NAGY, XI. 46; BOROVSZKY, 1901, 647; BI-HARMEGYE, 1912, 42; VAJAI, 1987, 298)⁷. Jelentős adományokkal gyarapította a református egyház vagyonát.

7. Miskolczy Lajos (mh. 1846) és Szodoray Eszter (mh. 1837) emléktáblája a szentély keleti falában (7. kép). Méretei: 93x157 cm. Anyaga: vörös márvány. A tábla írásmezeje fölött állnak a Miskolczy- és a Szodoray-címerek (7/a kép, a hátsó fedőlapon). Szövege:

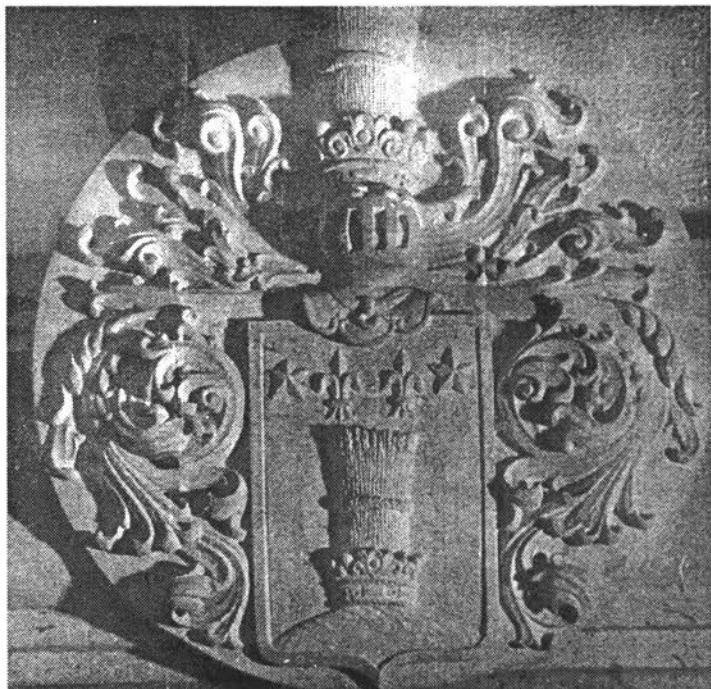
Mezőtelegdi ős birtokos MISKOLCZY LAJOSNAK Bihar v. megye tábla s fő szolga bírójának, a báródsági nemesség főkapitányának, meghalt 1846 év jún. 4-kén 72 éves korában, úgy nevének, érszodorói SZODORAI ESZTERNEK ki elhunyt 1837 év jún. 23-án 55 éves korában a kiknek hamvai néhai őseik s véreik körében M. TELEGDEN nyugosznak, mint édes jó szüleiknek áldott emlékére emelték e gyászkövet hálás gyermekei: Károly, Bihar megye volt alispánja és orsz.gyül. követe, Imre szolga- és táblabírája, Lajos ugyanennek alispánja, György ügyvéd, Sándor magyar királyi testőr- majd huszárcapitány, Rosália Hodossy Miklósné, Karolina elébb Fényes Dánielné, utóbb Lonovits Miklósné és Anna. 1849.

Miskolczi Lajos és felesége sírköve a telegdi temetőben található (25. sz.). Utóbbi érszodorói Szodoray Zsigmond és Sebes Anna legidősebb gyermeke volt. (NAGY, X. 779).

A Miskolczi család 1679-ben került Telegdre, miután Miskolczi István feleségül vette Ugrai Borát⁸.

8. id. Telegdy József emléktáblája a szentély keleti falán; 1916. Méretei: 140x150 cm. Fekete márványlap aranyozott gótikus minuszcula betűs felirattal, fehér márvány kerettel (8. kép). A keret felső részén, középen a Telegdi (III) címer (9. kép). Szövege:

E gyászkövet mezőtelegdi és pusztaujlaki Telegdy József országgyűlési képviselő, egyházmegyei tanácsbíró, egyházközségi főgondnok örök emlékezetének hirdetésére hálás kegyelettel emeltette a református egyházközség 1916. „Bizony ez ember igaz vala” Lukács, 23, 47.

9. kép. A Telegdy-címer

Telegdy (Brachfeld) László 1887-ben kapott nemességet és előnevet. Telegdy József feleségének és fiának sírja a temetőben található. (29. és 31. sz.) (TELEGD TÖRT. 158–160; FEHÉR, 1933–1937, 586.).

9. Szaklányi Zsigmond emléktáblája, 1807. Méretei: 58x67 cm. Feketére festett fatáblára írt kurzív, fehér, vésett betűs szöveg. A sekrestyében őrzik (10. kép). Szövege:

Itt nyugszik teste Néhai Tiszteletes Nemes Férfiúnak Nagy Tiszteletű és Nagytudományu Szaklányi Sigmond Úrnak, elébb 15 a N. Váradí, az után 4 eszt. a M. Telegdi Ref.

Ekklak Hív Lelki Pásztorának a Bihari Tiszt. Egyházi Vidék buzgó Esperessjének, kit Peér ama sok mások Andesse szült 1755-ik eszt. Debrecen, Lipsia, Gotinga fel nevelt és Emberré tett, N.Várad és M. Telegd mint Lelki Pászort halgatta, tisztelte és most ez utolsó sírva el temetett mint jó Embert, hív Barátot, nagy Papot. Meg szünt lenni életének 52-ik eszt. 1807. július 12-kén

(N.B.-Andes: Vergilius szülővárosa. A telegdi református anyakönyvben a „tudós esperes” működését 1771–1806 közé teszik.)

10. Szaklányi Dániel emléktáblája. 1821. Méretei: 57x87 cm. Feketére festett fatáblára írt kurzív, fehér, vésett betűs szöveg. A sekrestyében őrzik (11. kép). Szövege:

A.B.F.T.R.A. VÉGES HALANDÓ!

A mindenekkel köz Halandóság Minden Napi Szomorú tapasztalása Emlékeztessen téged itt is egy Atyafiúi Szeretben ritka példája Hozzá tartozandói éránt különös Szeretettel s gondviseléssel viseltető s egy valóságos igaz Barátra és Ember társait s Felebarátit Szíves jó indulatból boldogítani kívánó, Nagy Érdemü Férfiúra Néhai Fiskális T. tes. Ns. Szaklányi Dániel Úrra Kinek Peér létet adván N. Ns. Szaklányi Mihály és N. Vétsei Éva által, Debrecen, Várad és Pest nevelt, Ki ifjuságában Ttes. Ns. Bihar Vármegyénk Mint Vice Fiskálisa s a Ns. Insurgens Seregnek fő Hadnagy Auditora s azután több Mélt.-s Te.ttes Familiák sok Esztendőkig volt Fiskálisa s a M:Telegdi Ref. Ekk. Fő Curátora a Köz meg elégedéssel szolgált a Ki mint a Természet józan Törvényét követő a betses Életét végezte 67 dik Eszt. M. Tel. Octo. 1821.

Szaklányi Dániel valószínűleg Zsigmond bátyja volt. Ifj. Szaklányi Dániel az 1789–90-es évben elsőéves hallgató a várad-i jogakadémián (BOZÓKY, 1889, 177).

*

A római katolikus templom kriptájában nyugszanak a következők: Pár Mihály (1699–1768) a kórus jobb oldala alatt, Böhm Ádámné Kontra Erzsébet a szószék alatt (1768), váradi és micskei Baranyi Gábor (1713–1775), Bihar megye alispánja és neje Bagossy Zsuzsánna (?–1775) a szentély korlátján kívül, gróf Haller Péter a hajó közepén (1784).⁹

11. Hallerkői Haller Péter cs. kir. kamarás színezett, barokk síremléke, 1784. Méretei: 90x190 cm. A hajó keleti falába van illesztve (**12. kép**, a fedőlap belső oldalán). Profilozott kerete felül két egymásnak forduló volutát formál, a sarkoknál fülserűen kiugrik és homorú ívet képez, alul pedig félkörívesen záródik. Tetején fehér urna. A tábla márványozott festésű belső mezejének felső harmadában található az aranyozott négyelt Haller-címer, alatta a szövegmező a következő sorokat tartalmazza:

Itt nyugszik s aluszik Hallerkői Méltóságos Gróff Haller Péter Úr eő nagysága, Szép Időknek tíz esztendőknek elfolyások alatt T. N. Kraszna Vármegyének nagy érdemű Feő-Ispánnya, Felséges Urunk Arany Kolcsos Hive, Hazánk Dísze, mellyhez igaz indulatot viselt szive Istenéhez Hív, nemzete javára esdeklő igaz szív volt. Jaj keserves szó. Jaj meg halt, kinek példás kegyessége, galamb szelidsége Angyalt mutatott, nembelyi legszebb idejében életnek 48, házasságának 18 esztendejében, midőn írának 1784-be Boldogasszony Hava 14-ik Napján Hitvesétől M.

B.Orczy Anna Asszony eőnagyságától s kedveseitől e setét bolt elzárván el hagyván ezeket árván. Boldog örökkévalóság lelkének, csendes nyugalom Testének, ne menyen/feledékenységbe emlékezete jó hírének, Nevének.

Haller Péter krasznai főispán temetésére Klobusiczky Péter püspöki titkár írt gyászbeszédet, amit a váradi szemináriumi nyomda jelentetett meg (EMŐDI, 2004, 183).

*

A mai temetőt 1781-ben nyitották, a korábbi sírkert betelte után. Először közösen használta a nagyszámú református és kevés katolikus hívő, majd 1829-ben a temető katolikus részét árokka elválasztották (TELEGD TÖRT. 149). A leválasztott részen maradt az ún. nemesek temetője, ahol református és katolikus sírok egyaránt voltak. Ugyanitt áll a Bocskor–Haller–Kornis-kápolna, ennek kriptájában nyugszik az építető Bocskor házaspár. Bocskor János a kápolna fenntartására is hagyományozott 272 Rft-t. A kápolna a hagyományok szerint 1742-ben (uo.139 és 105 j.) vagy 1743-ban épült (SZABÓ, 1863, 405). Megjegyzendő azonban, hogy az anyakönyvi bejegyzések szerint Bocskor Jánosné Farkas Mária 1739. júl. 18-án, férje Bocskor János pedig 1740. szept. 5-én halt meg: „Sepultus est Perillustris Domine Joannes Bocskor Annos 30 (?) Sae secuentis (?) munitus in Capella Gse extracta”, így a kápolna már ekkor készen lehetett.

12. A kripta falán levő vörös márvány emléktáblán (13. kép) a következő rövid szöveg olvasható:

„BOTSKOR JÁNOS A KÁPOLNA ELSŐ ALAPÍTÓJA,
MEGHALT 1740”¹⁰

Méretei: 30x45 cm. Bocskor János uradalmi igazgató (TELEGD TÖRT. 139), Bocskor Ferenc 1765-ben provisor, a család egy-egy leszármazottja 1769-, illetve 1820-ban udvarbíró Telegden (uo. 30; Telegdi anyakönyvek), nemes Bocskor Anna 1835–37-ben Micskén él. A Bocskor-kriptába temették nemes Buday Ferenc és Beöhm Erzsébet kiskorú fiait, Pétert négyévesen 1772-ben és Antalt 1773-ban.

Ugyancsak e kriptába helyezték örök nyugalomra a gr. Kornis család tizenkét tagját: Kornis Juliánna (1827–1831), Kornis Kálmán (1831–1832), Kornis Mária (1838–1839), Kornis Károly (1794–1868), Kornis Anna (1868), Kornis Sándor (1869), özv. gr. Kornis Károlyné Haller Anna (1806–1873), Kornis Miklós (1873), Kornis Béla (1875), Kornis István (1876), Kornis Józsefné Szokolczay Ilona (1857–1882), és férje Kornis József (1829–1890) (14. kép) (VERESS, 1917). A kriptát többször feldúlták.

Az említettek közül kiemelnénk gr. Kornis Károlyt, valószínűleg vele telepedett vissza Telegdre a Kornis család, miután ő 1820 körül birtokrészt vásárolt itt a Hallerektől (TELEGD TÖRT. 146). Felesége, Haller Anna a család kapjoni ágából származott, apja Haller János huszárkapitány, a bihari nemes felkelősereg kapitánya. Negyedik gyermekük, Kornis Lujza csillagkeresztes hölgy, később báró Gerliczyné, aki jótékonyasági és a közművelődést támogató tevékenységével kivívta a bihari társadalom köztiszteletét. Kornis József közalapítványi főtitként működött (BOROVSKY, 1901, 635–636).

Sírok kerültek ki a kastély pincéjéből induló állítólagos alagútból is (TELEGD TÖRT. 158), ez az adat talán valamilyen korábbi temetkezés vagy kriptá sírjaira vonatkozhat.

*

A jelenlegi temetőből 40 sírkő feliratát másoltuk le, ezek részét a helység tekintélyesebb családjai, birtokosai állíto-

ták. A szövegek mintegy 40, nemesi előnevet viselő személyt neveznek meg, ezek nagyrészt a lekcsei Sulyok, telegdi Miskolczi, kaáli Nagy, nagykállói (?) Kállay családok tagjai voltak¹¹. Feltűnő az írásos adatok és az itt bemutatott sírkövek által is jelzett nemes családok nagy száma; igaz ugyan, hogy a helység a 19. század folyamán és a 20. század elején a fejlődés, városiasodás világos jeleit mutatta, de az említett családok nagyrésze már korábban megjelent itt, s ezt inkább Telegd régi hírnevével, vonzásával magyarázhatjuk, valamint azzal, hogy a törökök alóli felszabadulást követő nagymérvű birtokátrendeződési folyamatban a környék jó vásárlási-befektetési lehetőségeket nyújthatott.

13. Kornis Gábor (?) sírköve. Megközelítően négyzetes arányú, szalagkeretes, barokkosan ívelt szélű kőlap, ebből felső részén máltai kereszt, alsó részén a 75 cm magas kőtalapzatba illesztett rögzítő láb áll ki (ma letörve). Anyaga homokkő, magassága 169 cm, szélessége 102 cm. Az írásmező alsó részére a halál szimbólumát vésték ki, egy koponyát lábszárcsontokkal. A német nyelvű felirat teljesen lekopott, csak néhány szófoszlány betűzhető ki:

15. kép. Kornis Gábor (?) sírköve, 19. század eleje

A rangos, katolikus halottat takaró sír valószínűleg Kornis Gáboré, aki az osztrák hadsereg tisztje volt, kapitányi rangban a Splényi ezredben. A sírkő formája a 18. század végére – 19. század elejére jellemző¹². A német nyelvű felirat az elhunytak az osztrák hadseregben viselt tisztségére vezethető vissza.

14. Asztalos Borbála sírköve, 1822. Trapéz keresztmetszetű, koporsó alakú kő, alsó hossza 204, felső hossza 158, magassága 50 cm. Az alatta levő talapzat mérete 27x76x 204 cm. A sírkő két felső oldalán egy kereszt és IHS iniciálék láthatók, illetve egy nagybetűkkel írt két-két szakaszos sírvers olvasható (16. kép):

E SÍRNAK TSENDES KEBELIBEN
ÉLETE VIRÁGZÓ DELÉBEN
NYÚJTÓZTATVA HALÁL KOPJÁRA
NYUGOSZIK ASZTALOS BORBÁRA
ITT SZEMEI AZ IRIGYSÉGNEK
ÖLDÖKLŐ LÁNGOKKAL NEM ÉGNEK
A RÁGALOM NEM LÖVÖLDÖZ ÉS
FULÁNKTALAN MINDEN ÜLDÖZÉS

*

HUSZON... ESZTENDŐ ÉLETE
MÉGS(EM) LEHETE
HOGY FÁRASZT A SORS DE NEM LESZNEK
MUNKÁI A GONDVISELÉSNEK
JÓL TEVŐ KEZEKEN SZUNNYADA
EL, DE HÁROM ÁRVA MARADA
KIK KÖNNYEIK ÉRETTEK SOKAT
FÁRADT (DRÁGA) ÉDES (ANYA)...

*

SUSANNA, SIGMOND, ÉS ÁGNES TI
 NEM ÖLELITEK TÖBBÉ TESTI
 KAROKKAL AZ ÉDES TSÓKOKAT
 OSZTOTT SZERELMES ANYÁTOK
 A HÍVSÍG BÚS KÖNNYEI BÖVÖN
 PERMEDEZTEK E NÉMA KÖVÖN
 VÉGRE A REMÉNY ELJAJDULA
 HIDEG OKOSKODÁS A HULLA

*

SZELLŐK A BÁDIADT GONDOLATOK
 EMBERÉRE ÁMBRÁT FUJIATOK
 OTT AHÓL BIZONYOS A NYUGALOM
 MOSOLYODJON EL A FÁJDALOM
 ÁPOLGASD A HÁROM TSEMÉTÉT
 Ó, EGY JÓL TEVŐ KÉZ E SETÉT
 SÍRKŐ ALÓL KÉR UTOLJÁRA
 NÉHAI ASZTALOS BORBÁRA

A talapzatként szolgáló lap felső, a sírkő által takart, nem látható felületén, ugyanolyan betűkkel vésvé az alábbi szöveg áll:

EZEN EMLÉK KÖVET EMELTETTE L(osonci)
 BÁRÓ BÁNFFY FARKAS
 HŰSÉGES GAZDASSZONYÁNAK
 ASZTALOS BORBÁRÁNAK
 EMLÉKEZETÉRE KI IS MEGHALÁLOZOTT 1822 IK
 ESZTENDŐBEN
 SZ. GYÖRGY HAVÁNAK 1-SŐ NAPJÁN.

Báró Bánffy Farkas nem lakott itt¹³, valószínűleg a gazdaasszonya volt csak telegdi származású.

15. „Itt nyugszanak Sulyok Ferentz elhunyt 1840. juni 9-én, 75 évében, nője sz. Tardij Juliánna elhalt 1836 okt. 19 én. E sírkövet áldott emlékükre emeltette Sulyok Zsófia”. Méretei: 7 cm vastag, 50 cm széles. Anyaga: vörös márvány **(18. kép)**.

16. „Mezőtelegdi birtokos Sulyok József úr Miskolczy Eulália asszony fiának Lajosnak ki meghalt 1843 jul 19 én 6 éves korában, Bélának ki meghalt 1852 jan 6 án 3 éves korában, mint kedves rokoninak emeltette e sírkövet Sulyok Klára 1868”. Méretei: 9 cm vastag, 49 cm széles. Két-két párkányfejezetes pillér által tartott csúcsíves záródású, gótizáló sírkő, szalagvonalas mérművel. Vörös márvány **(19. kép)**.

17. „Néhai Sulyok Elek úr megh. 49 ik évében okt 15 én 1852, Sulyok Ádám, kimúlt 59 évében Deczem.18, 1855, Sulyok Zsófia özvegy Szaklányiné asszonysága emeltette. Béke legyen hamvaikon.” Csúcsíves záródású sírkőlap, szélén szalagkerettel, melyen növényi inda és „Sírhintok alatt három testvérek nyugosznak” szöveg fut végig, a felső mezőben szomorúfüzzel. Méretei: 8x49x100 cm. Vörös márvány **(20. kép)**.

18. „A. B. F. T. R. A. Az úrban boldogult Ns. Sulyok József elhunyt éltének 65 évében Janu 25, 1862. E sírkövet buzgó testvéri szeretete zálogául emeltette Sulyok Zsófia. Béke hamvainak.” Vastagsága 9 cm, szélessége 45 cm. Vörös márvány **(21. kép)**.

19. „A. B. F. T. R. Az úrban boldogult Ns.lektsei Sulyok Vincze elhunyt életének 29 ik évében nov.3 án 1862. E sírkövet testvére örök szeretete zálogául emeltette Lektsei Sulyok Ida. Emléked zokogom.” Vastagsága 9 cm, szélessége 40 cm. Vörös márvány.

20. „Mezőtelegdi birtokos Sulyok Gyula úrnak ki meghalt 1863 júli 1-én 27 éves korában mind felejthetetlen jó fiának emeltette ez emléket édes anyja Miskolcзы Eulália özvegy Sulyok Józsefné 1868.” Vastagsága 9 cm, szélessége 58 cm. Vörös márvány (22. kép).

21. „Lekcsei Sulyok Józsefné született Miskolcзы Eulália 1814–1888”. Vastagsága 8 cm, szélessége 51 cm. Vörös márvány (23. kép).

22. „Itt nyugszik Freitag Eduárdné született Sulyok Ida, meghalt 1868 ik év augusztus 17 én életének 24 ik évében. Béke hamvaira.” Sírkőkészítő: „Szeletzky”. Fehér márvány oszlop, 12x30 cm (24. kép).

23. „Lekcsei Sulyok Klára, 1806–1873” Méretei: 8x47x120. Vörös márvány (25. kép).

24. „Dralepszky Horváth Sándorné született Sulyok Louise, 1834–1894”. Félköríves záródású vörös márvány lap, a szöveget mélyített mezőbe vésték, felette szomorúfűz. Méretei: 12x53 x150 cm (26. kép).

Az említett dralepszky Horváth család tagjai korábban Máramarosban viseltek magas tisztségeket, onnan kerültek Biharba (BOROVSKY, 1901, 632)¹⁴.

A temetőben a református részen a Sulyok-sírok egymás mellett két párhuzamos sort alkotnak és a temető legpatinásabb részét képezik (17. kép). A nagyjából azonos stílusú sírkövek menyházai vörös márványból készültek. Telegden és környékén a Sulyok család számos tagja birtokolt és rokonságban álltak – a sírkövek tanulsága szerint – a szintén nemes Tardi, Miskolcзы, Horváth és Szaklányi családokkal. A lekcsei és alsószopori Su-

lyok família Szatmár megye legnagyobb múltú családjai közé sorolható, onnan kerültek Biharba. A telegdi temetőben nyugvó kb. 25–30 családtag – akik közül tizenkettőnek a sírfelirata máig megőrződött – a család lekcsei ágához tartozott. A Sulyokok a 18. század végén, a 19. század elején részbirtokosok Csokalyon, a 19. század első felében Gégényben és Szabolcson. Támogatták a református egyházat (TELEGD TÖRT. 60, 78.). Habár a család egy része Telegden, más része Szabolcson lakott, a születéseket, esketéseket, halálozásokat mindnyájan a Telegdi Református Egyház lelkészi hivatalában jegyezték be, a körös-jenői ref. anyakönyvek nem tartalmazznak egyetlen rájuk vonatkozó adatot sem. Összevetve az anyakönyvekből, a sírkövek felirataiból, valamint a leszármazottaktól kapott adatokat, a következő családfát lehetett összeállítani: (I–II. tábla).

A telegdi Sulyok családág Ferenctől (1765–1840) ered, aki 1800-ban költözött ide, első három gyermeke még Sonkádön, Szatmár megyében született¹⁵. Feleségétől, Tardi Ilonától tíz gyermeke született, ezekből négy korán meghalt. A tizenöt unoka közül (ezekből tíz leány) egyedül Imre, Ludovika és Louise ért meg hosszabb életkort, a többiek gyermek- vagy fiatalkorban, Juliánna 21, Ida (II) 24 évesen, mindketten szüléskor haltak meg, két további fiatalon elhalt fiú, Gyula és Vince nem jutott el a házasságig. A feltüntetettek közül József (1795–1861) szolgabíró és főkurátor volt Telegden.

A Sulyok család további leszármazását Sulyok Ádám fiától, Imrétől tudjuk követni, aki 1823-ban született. Innen a család tagjai többségükben tisztviselői pályára kerülve (jegyzők, pénzügyőrök) elszármaztak Telegdről Bihar megye különböző helységeibe, többen Váradon is éltek. Fiúágon a Sulyok család III. Miklósban kihalt, ezt állítják a leányági leszármazottak is, noha Bertalan József (1889–1942 u.) sorsáról nem tudnak semmit.

Volt a családnak egy másik ága is, ugyanis az említett anyakönyvekből és más forrásokból egy sor további nevet jegyez-

hettünk ki, melyeknek viselői szintén a lekcsei Sulyok családhoz tartoztak, ezeket azonban közelebbi adatok híján nem tudjuk a táblázatba illeszteni, a két familia szétágazása mindenesetre még a 18. század végén történt:

T.T. Sulyok József úr mh. 1791 előtt¹⁶; Sulyok Honoria (1809–1839) mh. gyerekszüléskor; Sulyok Gedeont 1830–35-ben említik, Sulyok Györgyöt 1837-ben; özv. Sulyok Miklósné szül. 1846-ban Feketetón, telegdi lakos 1901-ben; Sulyok Mihály első felesége Balassy Margit volt, majd 1872-ben elvette Rottensteiner Annát, akitől Kálmán nevű fia született (sz. 1875, mh. 1934 u.); Sulyok Józsefné 1893-ban 347 hold tulajdonosa Telegden.

25. „Itt nyugosznak idősb. Miskolczy Lajos Bihar megye Tábla és főszolgabírája ki meghalt 1846 jún. 4-én éltének 72 ik évében és nője Szodoray Eszter ki elhunyt 1837 júni 27 kén 55 éves korában, áldott emlékökre emeltették e sírkövet hálás gyermekei 1859 évben”. Gerenday, Debr. Historizáló sírkő, egyenes felső párkányán két vállkő közt csúcsíves záródás, alatta mélyített mező az idézett felirattal. Vörös márvány. Méretei: 10x58 x150 cm (27. kép).

26. „M.telegdi birtokos Miskolczy Sándor hitvese Nagy Mária ...asszonynak ki meghalt 1846 (recte1844) júni 1-én életének 66 ik évében mint kedves anyjának emelte e sírkövet Miskolczy Eulália özv. Sulyok Józsefné, 1868.” Vörös márvány lap. Méretei: 8x60x150 cm (törött, a kápolnában őrzik).

27. „Emlék. M. Telegdi közbirtokos tekintetes Miskolczy Ferencz és hű neje Kállay Teréz s áldott jó fijuk Miskolczy István úgy Zoltán kis unokának. Áldás s örök emlékezet lengje át sírhantjukat”. Historizáló sírkő, háromkaréjos, csúcsíves felső párkányát két hengeres, fejezetes pillér tartja. Vörösmárvány lap.

Méretei: 18x60x140 cm. A sírkő alatt három generáció tagjai nyugosznak, közülük Miskolczy István (1815–1862) bihari szolgabíró volt (NAGY, VII. 514) **(28. kép)**.

28. „A boldog feltámadás reményében nyugosznak néhai boldog emlékü Horváth Erzsébet asszony ki hült tetemei, született 1779 dik év mártius..., 71 (éves) méltó példás keresztényi élte után e nyomortelyes földi életről egy szebb hazába költözött 1850 dik április 19 én hagyva maga után szeretett fiának Kállai Károlynak s mindenkinek ki őt ismerte kebelébe márványnál tartósb jó emlékezetet”. Téglatest alakú sírkő, felső párkányából kőkereszt emelkedik ki. Sárgás homokkő. Méretei: 16x54x120 cm **(29. kép)**.

A 18. században még nagybirtokos Kállay család fokozatosan elszegényedett, simándi Kállay Imre 1812-ben a nemesek főhadnagya, Kállay Károly 1857-ben a város bírása, a római katolikus egyház gondnokhelyettese. Feleségével együtt bőkezűen támogatták egyházukat és az iskolát. Kállay Károlynak téglagyára működött Telegden (TELEGD TÖRT. 78, 149, 151, 153, 155), de ő nem ehhez a családhoz tartozott (Hajczar cs.).

29. „Mezőtelegdi és pusztaújlaki özv. Telegdi Józsefné szül. alföldi Flatt Malvin, 1854–1939”. Fehér márvány obelisz. Magassága: 200 cm **(30. kép)**.

30. „Flatt Jenő és Flatt Jenőné”. Méretei 10x56x57 cm.

Alföldi Flatt Jenő (sz. 1867, Székesfehérvár) földbirtokos volt, az övé volt Kalota, később földjeit elvesztette. Azt a házat, melyben utoljára lakott, Telegdy Józseftől vette, ez Telegd egyik legrégebbi lakóháza, a középkori vár területén áll. A római katolikus egyház világi gondnoka volt. A család württembergi származású (BOROVSKY, 1901, 628).

31. „Mezőtelegdi és pusztajlakai Telegdy József élt 56 évet, megh. 1942 ápr. 11”. Fehér márvány lap. Méretei 25x30 cm.

Ifjú Telegdy József sokat tett a telegdi magyarság gazdaságának és művelődésének fejlődéséért. Huszárkapitány első világháborús kitüntetésekkel, a Királyhágómelléki Református Egyházkerület egyik alapítója, tanácsbíró, főgondnok, felekezeti iskola építője, a Magyar Párt elnöke. (TELEGD TÖRT. 161, 163, 164, 172; FEHÉR, 1933–37, 587).

32. „Itt nyugszik kaáli Nagy Lázár 1833–1919 és neje Tollas Klára 1837–1926, fiuk kaáli Nagy Elek 1879–1939 és neje Vérszi Anna 1887–1958. Béke poraikra. Kaáli Nagy László 1912–1986, neje Pünkösty Viola 1912–”. Fehér márvány obeliszk. Méretei: 32x45x200 cm. (31. kép).

33. „Kaáli Nagy Elek 1907–1961”. Fehér márvány tábla. Mérete:30x35 cm. Székely nemes család leszármazottai. Id. kaáli Nagy Elek malomtulajdonos, valamint útbiztos volt Telegden, László kertész (TELEGD TÖRT. 36).

34. „Vathai Vattay Gyula 1849–1911, béke lengjen porai felett”. Fekete gránit obeliszk. Méretei:150 cm, talapzata 45x56 cm. Készítő: „Lévai Márton, Nagyvárad”.

Vattay 1871–1874 között a Nagyváradai Jogakadémián tanult. Előbb írnok Telegden, a szolgabírói hivatalban tiszteletbeli szolgabírói címmel, majd 1872-től körjegyző. Alapító tagja és elnöke volt a Bihar vármegyei községi és körjegyzők egyesületének (BOROVSKY,1901, 650). Öccse, Géza aki ugyanott tanult (1869–1871 között), szolgabíró lett. Valószínűleg Wattay Sámuel céckei jegyző és Kosztolányi Johanna fiai voltak (családjukról lásd: NAGY, XII. 88).

35. „szemerjai Kovács Lajos földbirtokosnak, született (S.szemerján) 1816 ban, elhunyt 1867. nov. 18-án 51 éves korá-

ban. Béke hamvaira. Készítette Szeletzky, Nv.” Historizáló sírkő. Két hengeres pillér által alátámasztott egyenes felső párkányán háromkaréjos, lapos mérművet befoglaló félköríves záródás van. Vörös márvány kő. Méretei: 8x53x150 cm (32. kép).

36. „Itt nyugszanak Kovács Károlyné szül. Tímár Ágnes megh. élte 59 ik évében 1878 jan. 15 és édesanyja Tímár Józsefné szül. Gálffy Ágnes megh. élte 83 ik évében 1878 máj 1-én; szemerjai Kovács Károly szül. 1820 megh. 1894; Kovács Borbála szül. 1900 megh. 1901. Béke poraikra”. Fehér márvány obeliszk. Méretei: 38x55x170 cm.

Szepsiszemerjai Kovács Zsigmond ezüsttálat adományozott az egyháznak 1900-ban. Kovács Ágnes (sz. Szemerján 1856-ban) Falussy Károly felesége volt (l. lentebb. A család Háromszékről került Biharba 1852-ben (BOROVSKY, 1901, 636).

37. „bölcsi és nyüvedi Juricskay Vidné született sédeni Ambrózy Alice 1874–1920.” Fehér márványlap. Méretei: 34x41 cm (34. kép).

Juricskay Vid 1917-ben Telegd legnagyobb évi adóját, a megyei szinten is számottevő 4218 koronát fizető nagybirtokosa volt, megyebizottsági tag, a Telegdi Bank-Takarékpénztár Rt. igazgatósági tagja. Felesége felvidéki bárói családból való volt, Székesfehérváron született (TELEGD TÖRT. 160; NAGY, 1857, I. 32; BOROVSKY, 1901. 633).

38. „ABFRA. itt nyugszanak nemes, nemzetes és vitézlő magosi Nagy Sándor és neje Kiss Erzsébet két gyerekökkel, 1801-1854. Béke poraikra. Emeltette fia Gábor.” Félköríves záródású kő, szövege mélyített mezőben, fölötte ötágú korona. Vörös márvány lap. Méretei: 17x44x115 cm (33. kép).

A Baranya megyei Nagy család 1646-ban II. Ferdinándtól kapott nemességet (NAGY, VII. 51). Nem tudjuk, hogy leszármozottai mikor kerültek Telegdre.

39. „itt nyugosznak az úrban Váradi Mihál hitvese Batsi Mária meghalt élete 55 évében dec. hó 17 én. 1837. Váradi Dániel hitvese Benkő Julianna meghalt élete 48 ik, házassága 29 ik évében jan 18 1857.” Klasszicizáló vörös márvány tábla. Méretei: 8x45x58 cm.

Nemes Váradi Mihály bíró, kurátor volt a helységben. A Váradi család adta egyébként a legtöbb bírót Telegden (TELEGD TÖRT. 32), s a család egyházpártolásával is kitűnt (Uo. 61, 65, 78.). A Váradi család nagyobb része Hegyközkovácsiban élt.

40. „itt nyugszik Nagy Antal ev. ref. tanító megh. 1875 jan 26 án életének 50 évében, neje Kiss Klára elhunyt 1871 dec 30 életének 42 korában Emelte hálás gyermeke Imre.”

41. „itt nyugszik néveri Néveri Aurél mezőtelegdi plébános, szül. 1853 febr. 9-én Néveren meghalt 1903 ápr 21 én. Áldás emlékére. Besszer Hugó plébános 1911–1923.” Fehér márvány obelisz. Készítette: „Kohn és Tsa. Nvárad.” Méretei: 50x60x180 cm (36. kép).

Néveri Aurél gazdag iskolafelszerelést ajándékozott az iskolának (uo. 153). A család Bars megyei származású (NAGY, VII. 142–143). Besszer Hugó az első világháború alatt a Jóléti Bizottság ügyvezetője és pénztárnoka, a Vöröskereszt fiókegylet egyik megalapítója, gyűjtéseket rendezett a kórház számára. (TELEGD TÖRT. 160–162). A háború után ismeretlenek meggyilkolták.

42. „Koszka Sándor jegyző, 1867–1917.” Fehér márvány lap. Méretei 30x40 cm.

Telegdi kisnemes családból származott. „Nobilis domini Emericus Koczkát” 1762. szeptember 18-án a váradi kapucinosoknál temették el (Telegdi Katolikus Anyakönyv). Ns. Koczka Juliánna 1806-ban 1600 forint értékű vagyont hagyott a református egyházra (TELEGD TÖRT. 30, 77.)

43. „Itt nyugszik Szúnyogh Zsuzsánna született 1876 márc 23 án, meghalt 1876 márc 24 én.” Vörös márvány lap. Méretei: 10x30x80 cm.

Valószínűleg a telegdi Szúnyogh szolgabíró család gyermeke. Szúnyogh Juliánna úrasztali kehelyre 42 forintot adott (a családról lásd: BOROVSZKY, 1901, 647; NAGY, X. 896).

44. „Itt nyugszik özvegy Szakolczay Gyuláné szül. Kohlmaier Ludovika, élt 68 évet megh. 1905 márc 2. Béke poraira”. Fekete gránitkő, talpzata 47x62 cm, obeliszkje 220 cm. magas. Készítette: „Lévai Márton Nagyvárad”.

A nemes Szakolczay család a Trencsén vármegyei Draskóc-ról származott ide (NAGY, X. 458), egy Szakolczay leány Kornis József felesége lett s a Bocskor-kriptába van eltemetve.

45. „itt nyugszik szeretett Falussy Károly lelkészünk élt 65 esztendő t megh. 1912.” Csónak alakú kopjafa.

Falussy Károly 1846-ban született Debrecenben, 1875-ben segédlelkész Szalacson, 1879-től 30 évig szolgált Telegden, nevével emlékalapítványt létesítettek halála után. Felesége szepiszemerjai Kovács Ágnes volt, fia Ignác Budapesti MÁV-felügyelő, 1939-ben igazolja nemesi voltát s a családi címer használatát. Valószínűleg a Vas megyei nemes, katolikus Falussy családból származnak (NAGY, IV. 111; TELEGD TÖRT. 74, 78).

46. „itt nyugszik Thorman Vilmos Bernből, szül. 1876 megh. 1909.”

A 20. század elején híres gyümölcsöse volt Telegden. (Uo. 26)

47. „itt nyugszanak a Gaál testvérek: Adrienne Magdaléna 1900–1917, Barabás Ferenc 1902–1925, Adorján László 1903–1926, szerető édesanyjuk szül. földesi Sápy Eszter ide is elkerítte őket. Áldás legyen poraik felett.” Fehér márvány kő, 37x37x77 cm, fölötté hornyolt oszlop, felső része letörve (35. kép).

Mind az alsótorjai Gaál, mind a földesi Sáp család többször adományozott az egyháznak (Uo. 63, 64, 66, 78). A Sári család Szabolcs megyei eredetű (NAGY, X. 52).

48. „Itt nyugszik Daday József 1901–1936. Drága emlékét soha el nem muló szeretettel őrizzük” Szürke márvány, Mérete: 30x50 cm.

49. „Daday Józsefné Thoma Erzsébet, 1906–1980”.

Daday József a deési Daday család¹⁷ füzesgyarmati ágából származott. Presbitériumi tag, a református férfiak szövetségének tagja, a telegdi turista szakosztály megalapítója (TELEGD TÖRT. 85; Turista élet, 1936, Nv. VII. évf. 5–6 sz. 71).

50. „itt nyugosznak az úrban holtak sorában Kolozsvári Ferencné sz. Bódizs Mária élt 52 évet, megh. 1911 jún 1. Áldás poraira. Ezen síremléket emeltette férje Kolozsvári Ferenc 1853–1919; Fia Kolozsvári Ferenc 1882–1950, neje Kolozsvári Ferencné szül. Szabó Zsófi, 1889–1965. Béke poraikra”.

Hasábos sírkő, talapzattal, ívsoros felső párkánnyal, fölötté akroterionos, íves záródás. Készítette: „Gerstenbrein, Nv.” (37. kép).

Kolozsvári Pál 1870-ben földbirtokos a helységben, leánya Julianna 22 évesen 1871-ben halt meg. Id. Kolozsvári Ferenc készítette a református templom szószékkoronáját (TELEGD TÖRT. 64).

51. „tekintetes Huber Miklósné, szül. Farkas Rozália élt 63 évet, megh. 1885 jan 27”.

A Huber család a római katolikus egyház támogatója volt. Miklós 1855-ben udvarbíró, 1859–1870 körül uradalmi inspektor.

52. „itt nyugszik Jenny Nándor élt 51 évet megh. 1874 május 5-én. Béke hamvaira”.

Jenny postamester volt Telegden.

53. „Kububcsák Józsefné Natter... 1881–1925”. Homokkő. Művészi faragvány, életfa. Magassága: 200 cm.

Az eddig elsoroltakon kívül a temetőben több olyan 20. századi sírt találhatunk, melyek olyan személyeket takarnak, akiknek őseit a 18–19. században Telegden lakó kisnemes vagy tekintélyesebb családok között említik. Ilyen a Csicseri, Ary, Szatmári, Varga, Sós család. (Uo. 30.)

Az alsózathurcsai Zathureczky család a Felvidékről, Túróc megyéből származott Erdélybe, s onnan egy ága Bihar megyébe. Itt a szomszédos Céckén szerzett nagyobb birtokot s ott az általuk épített kúriában lakott, sírkertjük is ott vészelte át az elmúlt évtizedeket (38. kép), (39–40. kép a hátsó fedőlap belső oldalán). Kevésbé ismert azonban, hogy a Biharba költözött

38. kép. Zathureczky-sírkövek a céckei kúriájuk kertjében

Zathureczky Gedeon először egy évtizedre Mezőtelegden telepedett meg, s itt 1845-ben mint a Haller-uradalom kormányzóját említik a források. 1848 elején elveszi nagyenyei Kelemen Polixénát. Miként a telegdi református egyház anyakönyveiből kiderül, első három gyermekük is itt született 1848, 1850 és 1851-ben, ezek keresztszülei a Miskolczy és Kornis család tagjai voltak. A Zathureczky családfa bihari ágát a IV. táblán mutatjuk be.¹⁸

A zsidó lakosság először Újlakon telepedett meg a 18. század közepén, ezért temetőjük is itt, a Leső hegy alatt van (41–44. kép). A temető felső, újabb részén a sírkövek aránylag épek, itt található többek közt id. dr. Grünbaum telegdi orvos sírköve; fiát, dr. Grünbaum-Gáborján Józsefet, aki igen sokat tett a telegdi közegészségügyért, a telegdi református temetőbe temették 1972-ben. A temető alsó részét, ahol a régebbi sírkövek voltak, már felszántották.

Építési, javítási emléktáblák, feliratok

54. A református templom reneszánsz tabernákuluma felett egy 15x 92 cm-es fehér mészkőlap van befalazva, rajta a következő felirattal (a ligaturákat és rövidítéseket feloldva) (45. kép):

„HOC TE(M)PLV(M) EST CONSTRVCTV(M)
ET CO(N)SEC(RA)TVM
AD HONORE(M) S. REGIS ST(E)PH(AN)I
AN(N)O D(OMIN)I 1507”

Ez a templom 1507-es (át)építési emléktáblája, ekkor kapta az épület későgótikus formáját, akkori kegyura, Telegdi István bőkezűsége folytán.

55. A toronykapu feletti emléktábla szövege:

A M. TELEGDI RFTA
SZEKTA* ÉPÍTTETTE
EZEN TORNYOT ISTEN
DITSŐSÉGÉRE A.D. 1793

(* Református szent ecclesia helytelen rövidítése)

Az építőmester a váradi Éder Jakab volt, az ácsmunkákat a szintén váradi Pék Lőrinc készítette.

56. „E prédikáló széket készítette N. Onadi István úr feleségével N. Dömsödi Borbála asszonnyal együtt Isten dicsőségére, tiszt. Hunyadi Ferenc uram prédikátorságában MDCCXLII.”

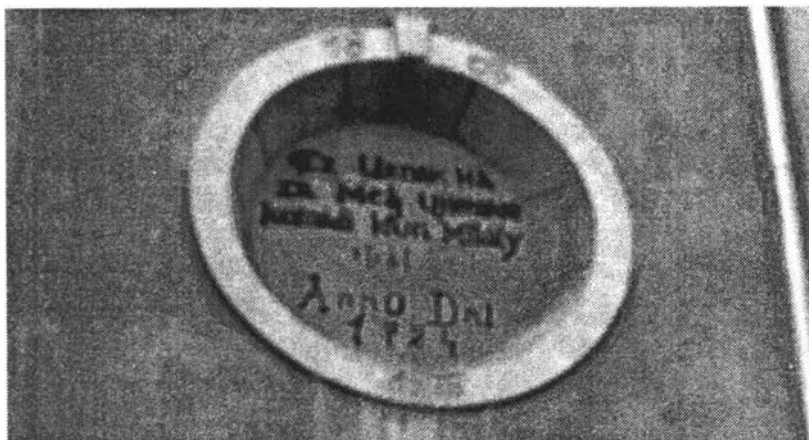
Felirat a szószék mögött a diadalíven, annak készítéséről a telegdi kisnemes, Onadi adományából (46. kép).

57. ENGEDELMESKEDJETEK AZÉRT AZ ISTENNEK (Jak.4.7). A SZÓSZÉK KORONÁJÁT KÉSZÍTETTE id. KOLOZSVÁRI FERENCZ 1912.

Felirat a szószék fölött a diadalíven (46. kép).

58. „Ez Úrnak háza megújítatott komádi Kún Mihály által Anno Dni 1724”

59. „E templom megmeszeltetett és mennyezete megújítatott Isten segítségével által 1756-ik esztendőben Tekintetes és nemes Ugray László uram Feő Curátorságában és Tétsi József istenszolgája prédikátorságában és Becsületes Molnár Mihály Feőbírótságában”

47. kép. Javítási felirat a szentély tengelyében, a keleti falban levő kerek ablak külső oldalán

E feliratot, mely a legények kara felől északra a templom falán volt, 1803-ban bemeszelték. Ugray és Técsi telegdi nemesek voltak, Molnár kurátor. (TELEGD TÖRT. 61)

60. „Ezen Árpádkori templom XIV. századi falképeit...több század viszontagsága érte. Őseink műizlését, bőkezűségét hirdető ezen műtörténetileg becses festményeket a mészkéreg alól Telegdi József presbiter buzgó támogatása mellett Falussy Károly lelkész idejében 1891-ben napfényre hozta dr. Czobor Béla és a műemlék országos bizottsága költségén 1892-ben helyreállította Huszka József”.

A középkori falképek restaurálásáról szóló 1892. évi felirat a hajó déli falán (48. kép).

61. „Ezt az Isten házát kijavították az 1903/4 évben felséges urunk és királyunk

I. FERENCZ JÓZSEF

és a műemlékek országos bizottsága anyagi hozzájárulásával,
néhai

VÁRADI DÁNIEL hagyatékából és a hívek áldozat
készségéből.

Ugyanez alkalommal állítatott fel az orgona
TELEGDI JÓZSEFNÉ sz. FLATT MALVINE

HORVÁTH JÓZSEF főbíró

és NAGY IMRE ig. tanító

adománya és gyűjtésének eredményeként.

Az építkezés körül

FALUSY KÁROLY lelkész

TELEGDI JÓZSEF főgondnok

LUKÁCS JÁNOS gondnok

KOVÁCS JÓZSEF birtokos

SÁPY ISTVÁN

BALOGH ANDRÁS

Id. KOLOZSVÁRI FERENCZ

ifj. KOLOZSVÁRI FERENCZ

VASS SÁNDOR

KISS ISTVÁN

BÁCSI JÓZSEF

presbyterek buzgolkodtak.

A tervek STEHLO OTTO műépítészt és
NAGY SÁNDOR kir. mérnököt dicsérik.”

Javítási felirat a hajó nyugati falán a bejárat mellett (49. kép).

62. ANNO DNI MDCCLXXI

Felirat a templomkert keleti fakapujának szemöldökfáján.

Jegyzetek

1. Az alábbi sírfelirat-gyűjteményt e cikk szerzője kezdte másolni Varga Árpád számára, függelékként a **Kiegészítések Telegd történetéhez** című munkájához, melyből azonban sajnálatos módon kimaradt. Itt jegyezzük meg, hogy néhány sírkövet jóval a temetés után állítottak s ezeken a születési vagy halálozási adatok néha hibásak, ezért a családfáknál az anyakönyvi adatokat vettük figyelembe. Jelen tanulmány rövidebb változata megjelent a Debreceni Déri Múzeum 1997–98. évi Évkönyvében.

2. Sass Kálmán, Kupán Árpád, Varga Árpád, Mezőtelegd története, Nagyvárad, 1996, a továbbiakban TELEGD TÖRT.

3. Sírkövére lásd: BALOGH, 1943, 271. N.B. A sírkő méretei itt is és Sass Kálmánnal is tévesek (TELEGD TÖRT. 14). Lásd még: BOROVSZKY, 1901, 487–488. ábra és 648 old.

4. Töredékes. Bővebben lásd EMÖDI, 1998, 182.

5. NAGY IVÁN (XI. 365) Ugray III. Györgynek csupán Gergely és György nevű gyermekeit említi. Szemere Ilonának ezek szerint öt gyermeke volt. IV. Gergely 1665-ben dévai, majd 1668-ban szilágyosmlyói kapitány, akinek egyetlen lányát Ugrai Borát gr. Teleki Mihályné Veér Judit nevelte fel s adta férjhez 1697-ben mezőtelegdi Miskolczy Istvánhoz. (Uo. 364).

6. Szemere Mihály lakóháza Telegden „az puszta szentegyház mellett volt” 1603-ban (BUNYITAY–MÁLNÁSI, 1935, 30).

7. Mint az idézett munkákból látható, a Tardi család egyes ágai más-más, legalább három különböző címert használtak. A temetőben talált 15 sz. sírfelirat szerint a 19. század elején még élt itt egy Tardi-leány leszármazott. Tardi István felesége, Erzsébet valószínűleg a váradi Köblös családból való volt (NAGY, V. 433).

8. A Miskolczy családról és a Miskolczy Lajos közszerepléséről lásd: TELEGD TÖRT. 29, 146; NAGY, VII. 513–515 és Pótkötet; BOROVSZKY, 1901, 39, 51, 74, 88, 92, 104, 116, 120, 133, 139, 161, 579, 592, 640, 659, 660, számos hibával; Nagyvárad Állami Levéltár, Fond. 32, telegdi anyakönyvek, ltsz. 1289–1297. A Szodorayaknak Álmosdon volt birtokuk.

9. Valamennyien kiténtek a templom építésében vagy a katolikus egyház támogatásában bőkezű adományozásaikkal (TELEGD TÖRT. 89, 90, 140).

A katolikus Baranyi Gábor toleráns magatartásával gyakran simította el a két egyház közti nézeteltéréseket (uo. 18, 29, 60). A Baranyi családra vonatkozóan lásd uo. 133, 146; NAGY, I. 184; BOROVSZKY, 1901, 618, 620; a Haller család nem 1784-ben került Telegdre (TELEGD TÖRT. 30), hanem még a század elején, mikor is Haller György elveszi Kornis Annát, ki a családja telegdi birtokrészét megkapja: TELEGD TÖRT. 146, 140, 141; A Telegdi ref. eccl. Anyakönyve, 1751–1799 (Nagyvárad Állami Levéltár, ltsz. 1289).

10. Valószínűleg a csikdelnei székely nemes családból.

11. Sass Kálmán is említi, hogy Telegden a kisebb nemesi családok egész sora lakott (névsorukat lásd: TELEGD TÖRT. 30).

12. NAGY, Pótkötet, 1868, 319; A sírkőformának egy kései példánya a varadoszai temetőben állt s a Hoványi család egy tagját jelölte (KORDICS, 1998, 2. kép, 1820).

13. Bánffy Farkas apja, György ezredes volt, majd Kraszna megye főispán-helyettese, anyja Wesselényi Zsuzsánna, felesége báró Miske Teréz (NAGY, I. 168). A Bánffyak 1717-ben kerültek Biharba, amikor Bánffy György adományként kapta a solyomkői uradalmat.

14. Nagy Iván előnevüket tévesen „dulepszky”-nek írja (V. 145).

15. NAGY, X. 402. Nagy Iván sem ismeri a népes család kiterjedt kapcsolatait, a telegdiek közül nem említi csak Ferencet (1765–1840), de még mint sonkádi birtokost (407 old.). Lásd még BOROVSZKY, 1901, 63, 84, 144.

16. A csatári Ref. Eccl. Anyakönyvei, Állami Levéltár, 252 sz., 127 old.

17. NAGY, III. 85; Bihari Napló, IX. 88 sz. 1998. ápr. 27., 3.

18. A Miskolczi és Zathureczky családfákhoz felhasznált adatokat a telegdi anyakönyvekből (Állami Levéltár), valamint a Zenker Goron Emília gyűjteményben levő gyászjelentésekből vettük. A Zathureczky családra vonatkozó irodalom: Dr. Zathureczky Miklós, A Zathureczky és Dávid ikercsaládok története, 1200–1942, Budapest, 1942; NAGY, XII. 319, Pótkötet, 365; BOROVSZKY, 1901, 651; VAJAY, 346; FEHÉR, 590; NAGYVÁRAD (napilap), 1928. augusztus 18.

Könyvészet

BALOGH, 1943

Balogh Jolán: Az erdélyi renaissance, Kolozsvár

BIHARMEGYE, 1912

Biharmegye és Nagyvárad írásban és képekben, Nagyvárad

BOROVSZKY, 1901

Borovszky Samu: Biharvármegye és Nagyvárad, Budapest

BOZÓKY, 1889

Bozóky Alajos: A Nagyvárad Királyi Akadémia százados múltjából, Nagyvárad

BUDAI, 1805

Budai Ferenc – Budai Ézsaiás: Magyarország polgári históriára való Lexicon a XVI. század végéig, Buda

BUNYITAY, 1883–1884

Bunyitay Vince: A váradi püspökség története, Nagyvárad

BUNYITAY–MÁLNÁSI, 1935

Bunyitay Vince – Málnási Ödön: A váradi püspökség a száműzetés és az újjraalapítás korában, Debrecen

EMŐDI, 1998

Emődi Tamás: A Telegdiék és a reneszánsz művészet néhány XVI. századi emléke Biharban és Beregben, Művészettörténeti értesítő, XLVII. 3-4, Budapest, 177–198

EMŐDI, 2004

Emődi András: A Nagyvárad Szemináriumi Nyomda 1745–1804, Nagyvárad

FEHÉR, 1933–37

Fehér Dezső (szerk.): Emlékkönyv, Nagyvárad

FÉNYES, 1836

Fényes Elek: Magyarország mostani állapota statistikai és geográfiai tekintetben

GYULAI, 2001

Gyulai Éva: Herman Ottó Múzeum Évkönyve, XL. Miskolc, 229

KEMÉNY COLLECTIO

Kolozsvári Akad. Kvt. Kemény János, Collectio minor Manuscriptorum historicum, Tom.V. (8), 4. Göncz-Ruszkai Kornis Ferenc naplója

- KORDICS, 1998
Kordics Imre: Sírok, sirjelek a Várad-Olaszi temetőben, Partiumi füzetek 2, Nagyvárad
- SZ. MÁTHÉ M. 1974
Sz. Máthé Márta: Rómer Flóris bihari munkássága (A bihari úti-napló). DDMÉ, Debrecen, 1975
- NAGY, 1857–1868
Nagy Iván: Magyarország családai, I–XII. és Pótkötet
NYAKAS, 1982
Nyakas Miklós: A báródsági nemes kerület, A Bihari Múzeum Évkönyve, Berettyóújfalu
- PETRI, 1901
Petri Mór: Szilágy vármegye monográfiája, I–IV. Zilah
- SZABÓ, 1863
Szabó László, Idők tanuja, Egyetemes magyar újság, szerk. Lonkay Antal, 1863. máj. 5., 405–406
- SZABÓ, 1976
Szabó T. Attila szerk.: Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár, I. Bukarest
- TELEGD TÖRT. 1996
Sass Kálmán, Kupán Árpád, Varga Árpád: Mezőtelegd története, Nagyvárad
- TROCSÁNYI, 1980
Trocsányi Zsolt: Erdély központi kormányzata, Budapest
- VAJAY, 1987
Vajay Szabolcs: A johannita rend lovagjai 1854–1987, Genf
- VERES, 1917
Veres Endre: A gönc-ruszkai gróf Kornis család anyakönyve (1446–1917), Budapest

Családfák

- I. A Telegdi család leszármazása
- II/1. A Sulyok család telegdi ágának leszármazása
- II/2. A Sulyok család telegdi ágának leszármazása
- III/1 A Miskolczy család leszármazása
- III/2. A Miskolczy család leszármazása
- III/3. A Miskolczy család leszármazása
- III/4. A Miskolczy család leszármazása
- IV/1. A Zathureczky család bihari ága
- IV/2. A Zathureczky család bihari ága

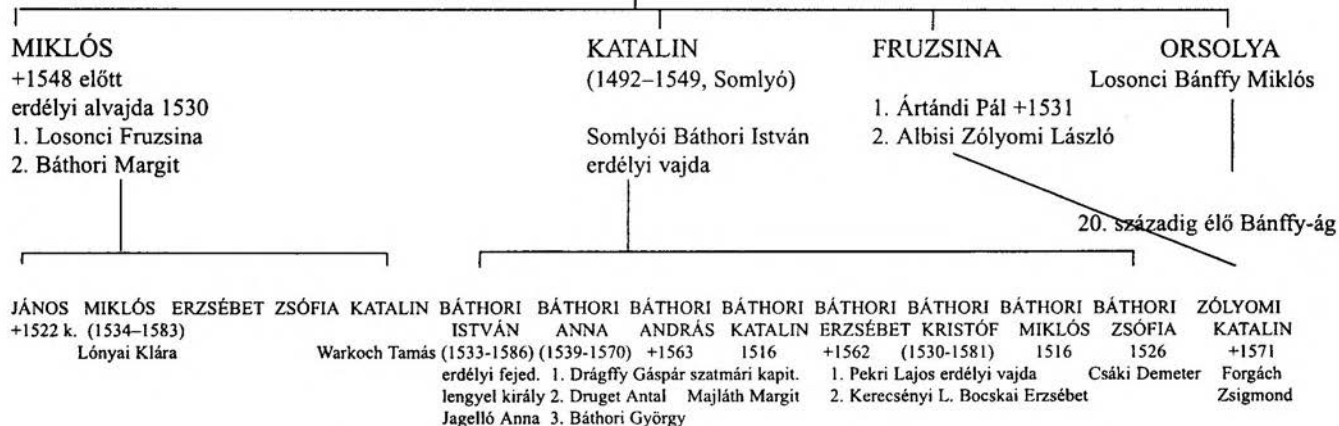
EMA–PBMET

TELEGDI JÁNOS
Ecsedi Báthori Erzsébet

ISTVÁN

(?–1514)

erdélyi alvajda, kincstartó
Bebek Margit

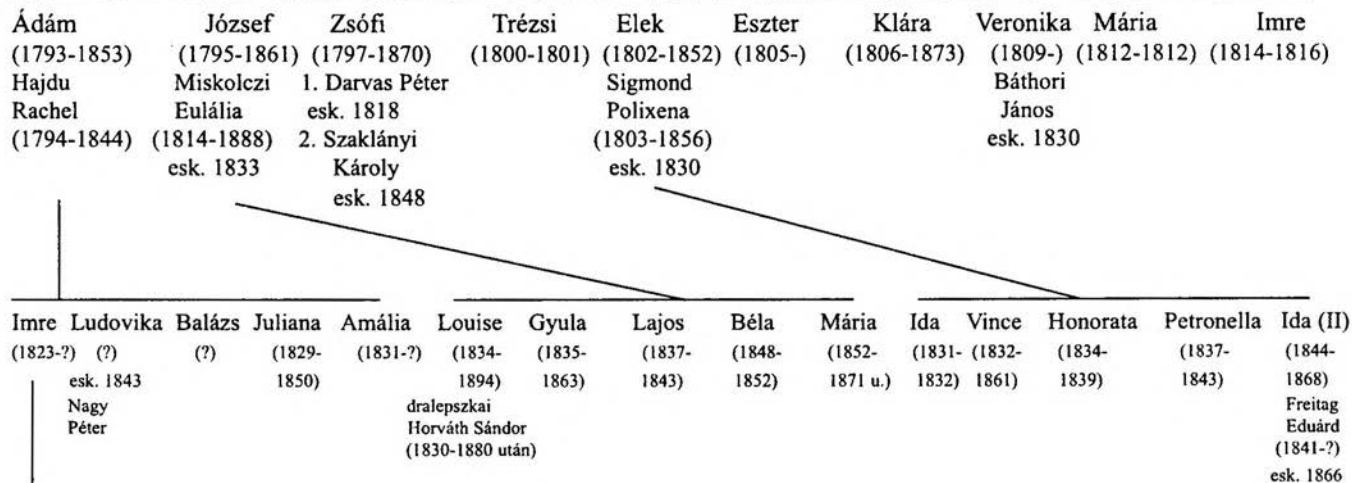

1. A Telegdi család leszármazása, a 16. században Telegden eltemetett családtagokkal

lekcsei Sulyok család
Sonkád (Szatmár m.)

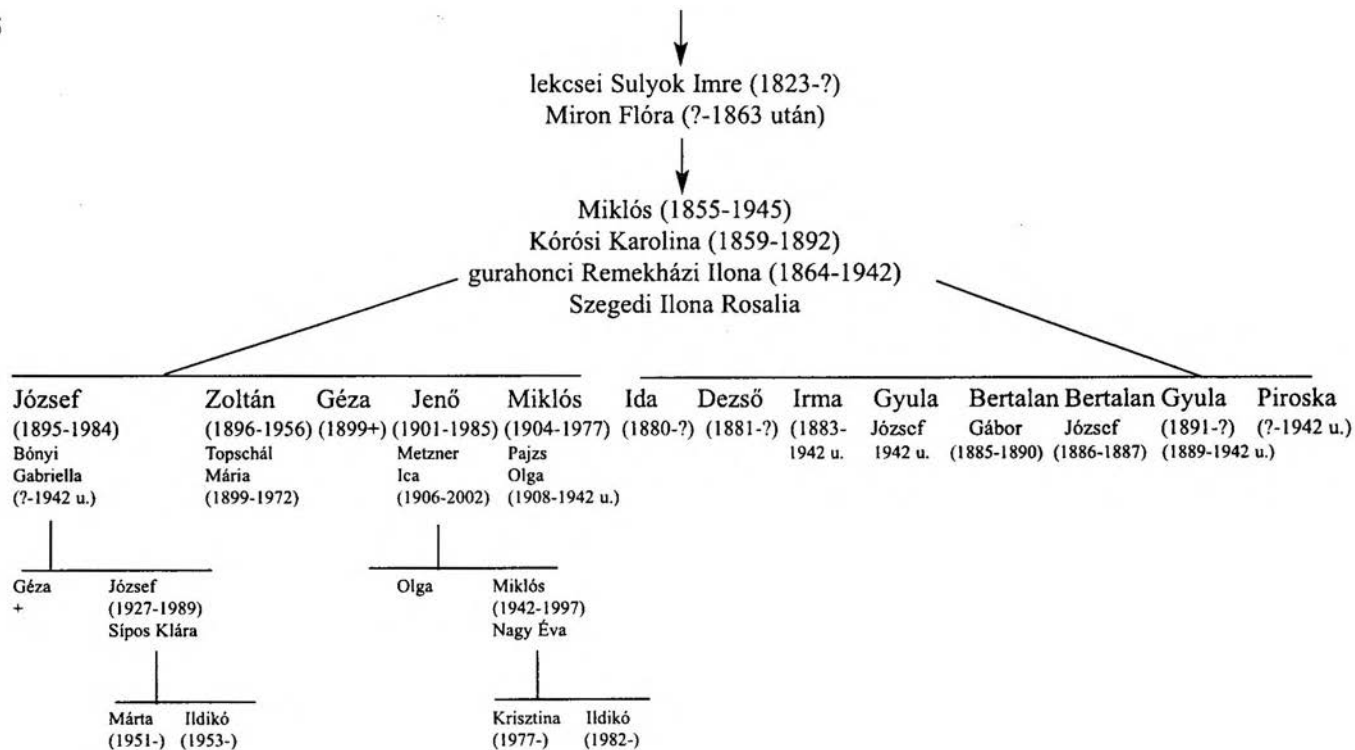
Tardi László
Fényes Mária

lekcsei Sulyok Ferenc (1765-1840)
Tardi Ilona (1773-1831)

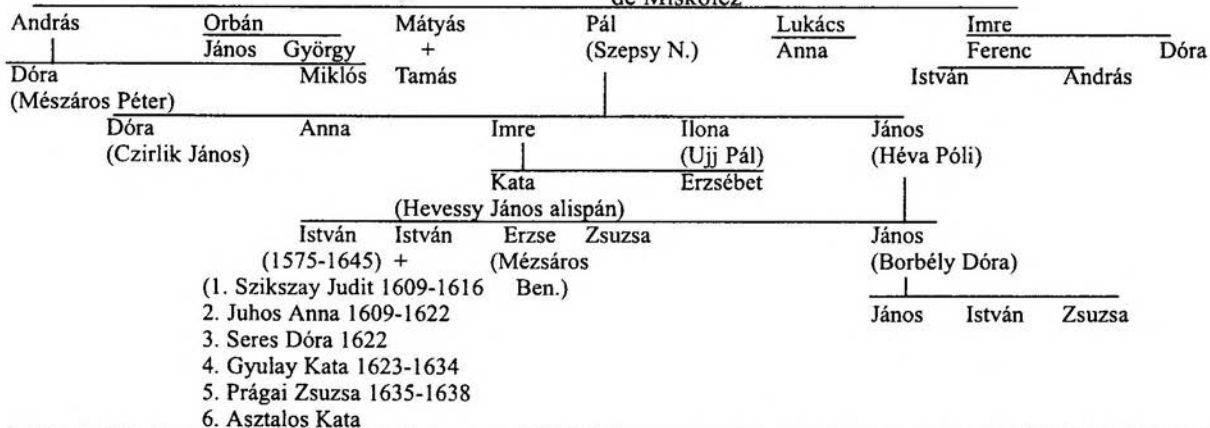
II/1 tábla. A Sulyok család telegdi ágának leszármazása

EMA-PBMET

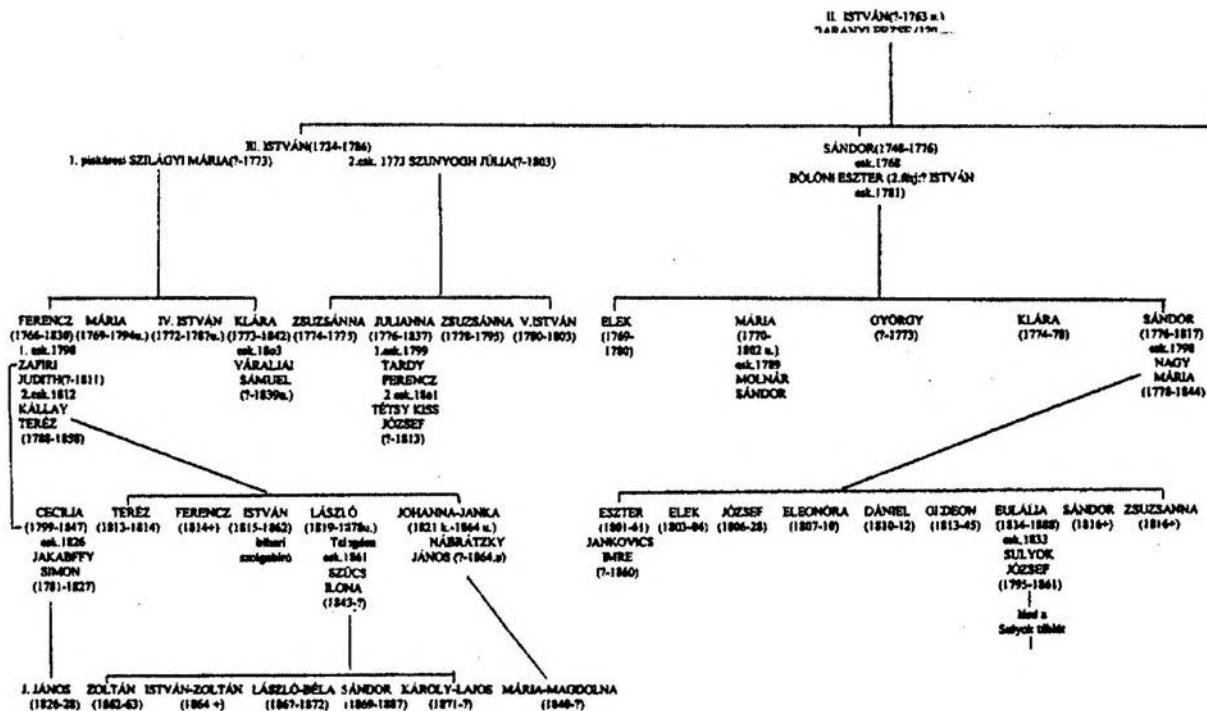

II/2. tábla. A Sulyok család telegdi ágának leszármazása

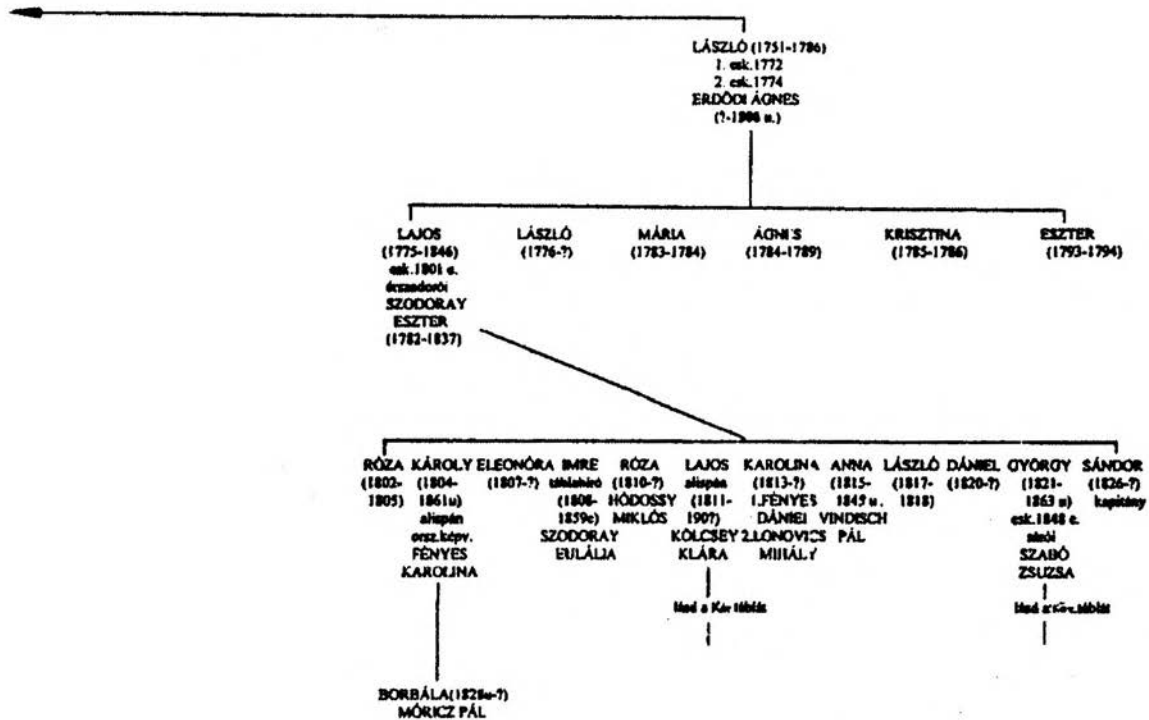
EMA-PBMET
Chulák Gergely
de Miskolcz

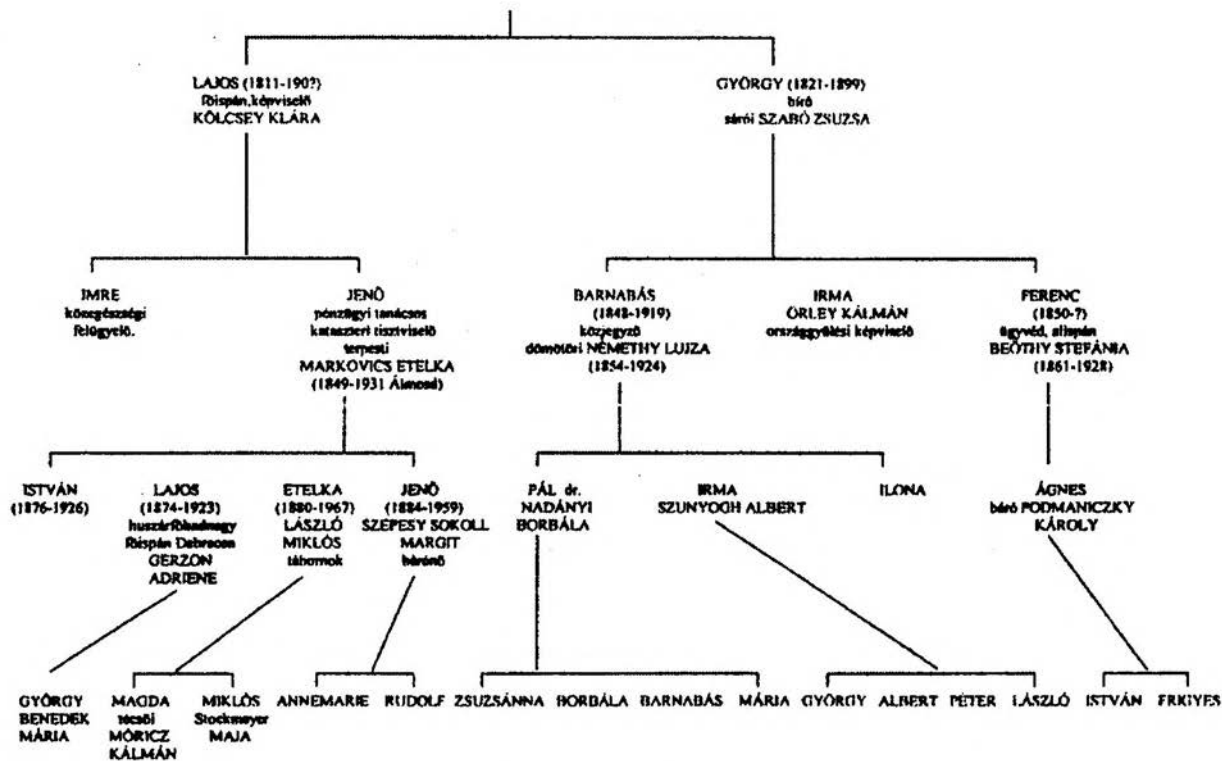
III. tábla: A Miskolczy család leszármazása a 18. század közepéig

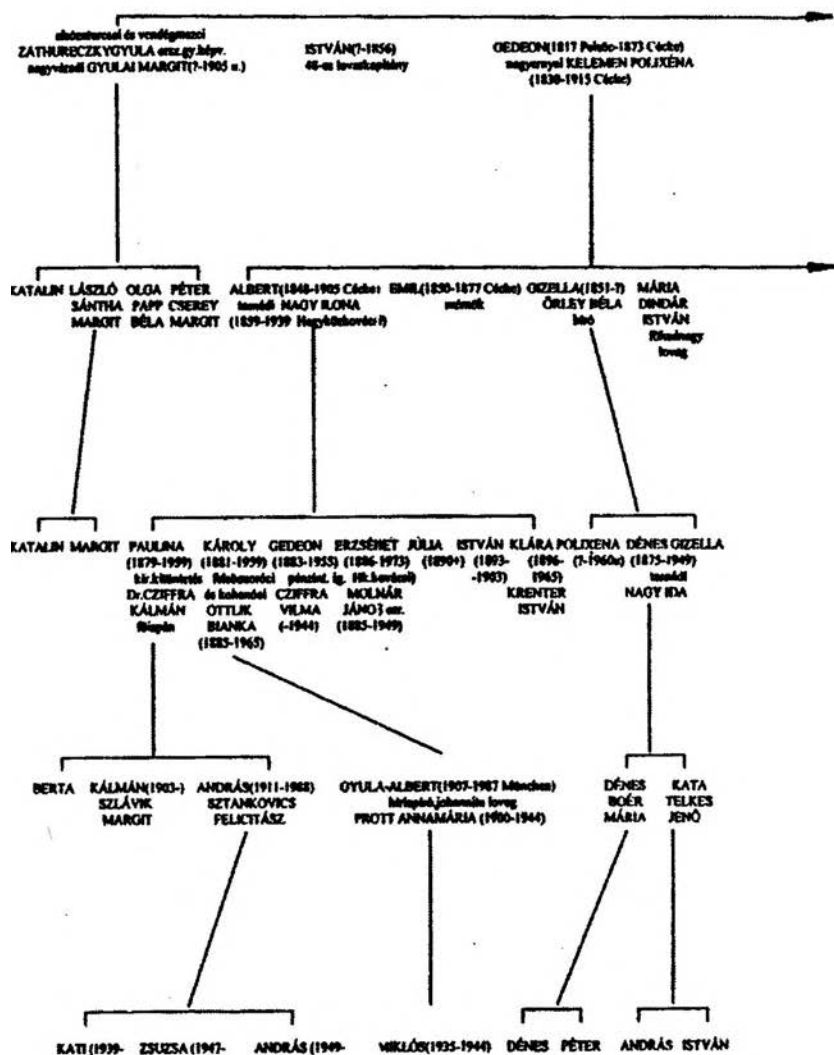
III. tábla: A Miskolc család leszármazása a 18. század közepétől

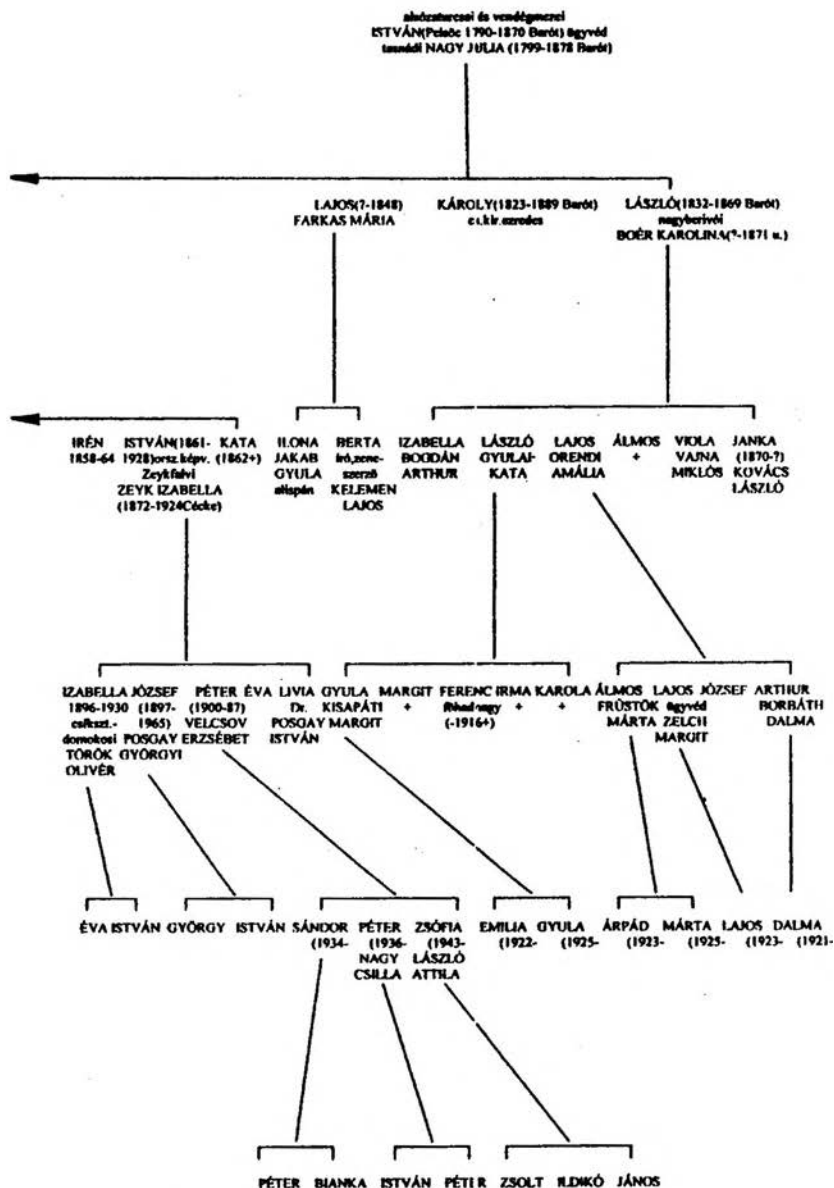
III. tábla: A Miskolczy család leszármazása a 18. század közepétől

III. tábla: A Miskolczy család leszármazása

IV. tábla: A Zathureczky család bihari ága

IV/1. A Zathureczky család bihari ága

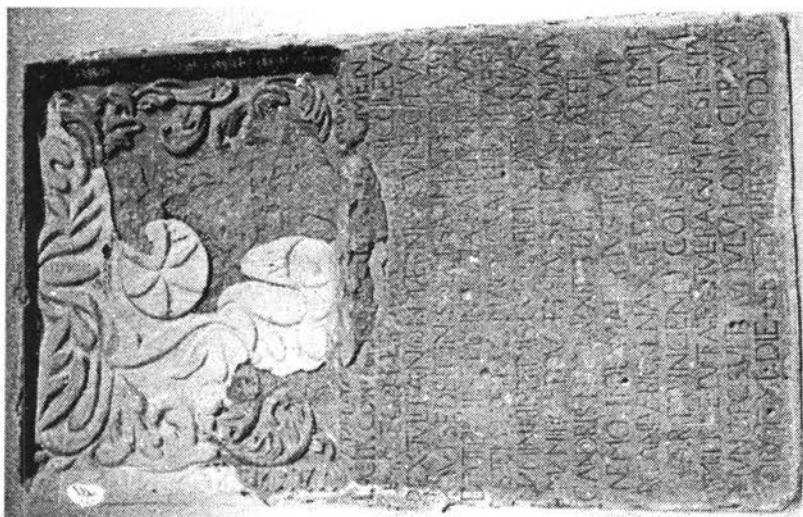
Képek jegyzéke

1. id. Telegdi Miklós alvajda (1530) síremléke, készült 1560 körül (a fedőlap külső oldalán)
A mezőtelegdi református templom belseje (5. oldalon)
2. Telegdi István (+1514) síremléke, készült 1507–1514 között
3. ifjú Telegdi Miklós sírkövének töredéke, 1583 k.
4. Ugrai Györgyné Szemere Ilona (+1630) és három gyermeke síremléke
5. Ispán István (+1649) síremléke
6. Tardi István (+1726) címeres emléktáblája (a hátsó fedőlap külső oldalán)
7. Miskolczy Lajos (+1846) és Szodoray Eszter (+1837) emléktáblája
- 7a. A Miskolczy- és Szodoray-címer (a hátsó fedőlap külső oldalán)
8. Telegdy József (+1916) emléktáblája
9. A Telegdy-címer
10. Szaklányi Zsigmond (+1807) fa emléktáblája
11. Szaklányi Dániel (+1821) fa emléktáblája
12. Haller Péter (+1784)) sírköve (az első fedőlap belső oldalán)
13. Bocskor János (+1740) emléktáblája
14. A Kornis család emléktáblája
15. Kornis Gábor ? sírköve, (19. század eleje)
16. Asztalos Borbála (+1822) sírköve
17. Sulyok-sírok a mezőtelegdi temetőben
18. Sulyok Ferenc (+1840) sírköve
19. Sulyok Lajos (+1843) és Sulyok Béla (+1852) sírköve (1868)
20. Sulyok Elek (+1852) és Sulyok Ádám sírköve (+1855)
21. Sulyok József (+1862) sírköve

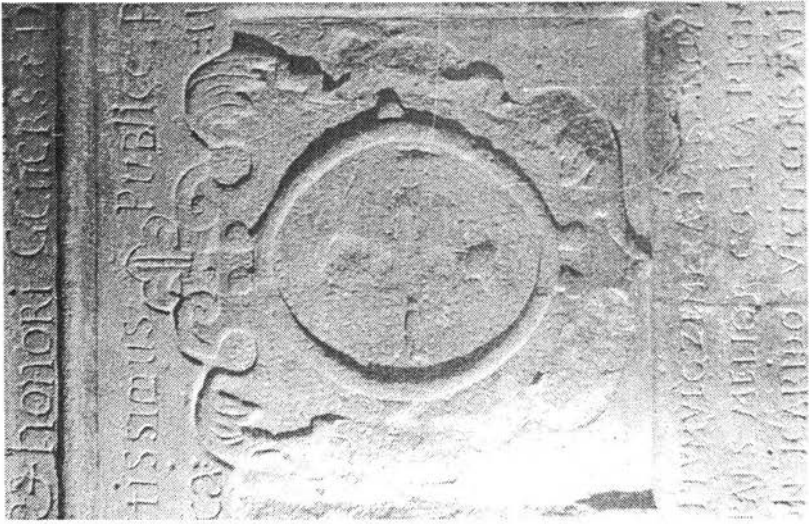
22. Sulyok Gyula (+1863) sírköve
23. Sulyok Józsefné Miskolczy Eulália (+1888) sírköve
24. Freitag Eduárdné Sulyok Ida (+1868) sírköve
25. Sulyok Klára (+1873) sírköve
26. Horváth Sándorné Sulyok Louise (+1894) sírköve,
27. Miskolczy Lajos (+1846) és Szodoray Eszter (+1837) emléktáblája
28. Miskolczy Ferenc, neje Kállay Teréz, fiuk, István és unokájuk, Zoltán közös sírköve
29. Kállayné Horváth Erzsébet (+1850) sírköve
30. Telegdi Józsefné Flatt Malvin (+1939) sírköve
31. A kaáli Nagy család sírköve
32. szemerjai Kovács Lajos (+1867) sírköve
33. magotsi Nagy család sírköve
34. Juricskay Vidné Ambrózy Alice sírköve (+1920)
35. A Gaál és a földesi Sápý család sírköve
36. néveri Néveri Aurél (+1903) és Besszer Hugó (+1923) sírköve
37. A Kolozsvári család sírköve
38. Zathureczky-sírkövek a céckei kúriájuk kertjében
39. Zathureczky Albert (+1905) sírköve (a hátsó fedőlap belső oldalán)
40. Zathureczky István (+1928) sírköve (a hátsó fedőlap belső oldalán)
- 41–44. Telegdi és más környékbeli falvakból származó zsidók sírkövei a körösújlaki zsidó temetőben.
45. Átépitési emléktábla (1507) a templom régi szentélyében
46. Onadi István 1742. évi és Kolozsvári Ferenc 1912. évi szószéképítési feliratai
47. komádi Kún Mihály javítási felirata (1724)
48. Falképrestaurálási felirat (1892) a hajó déli falán
49. Javítási emléktábla (1903–1904) a hajó nyugati falán

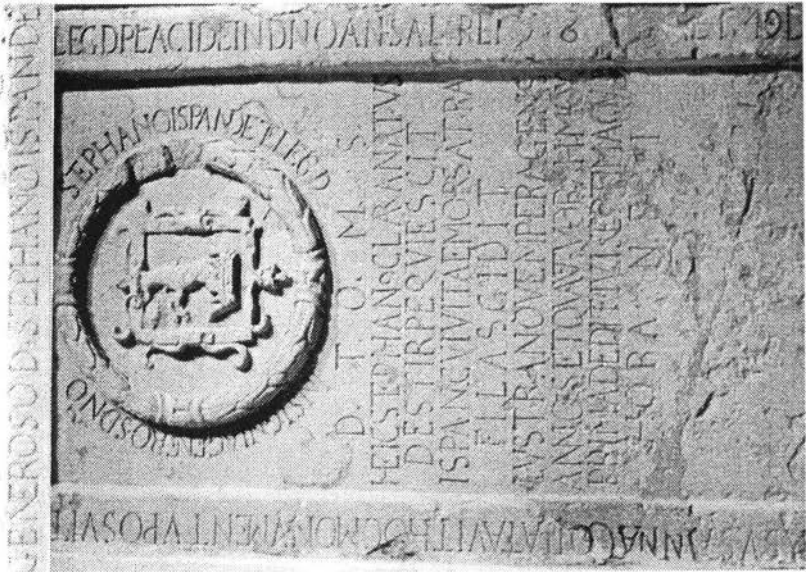
2. kép

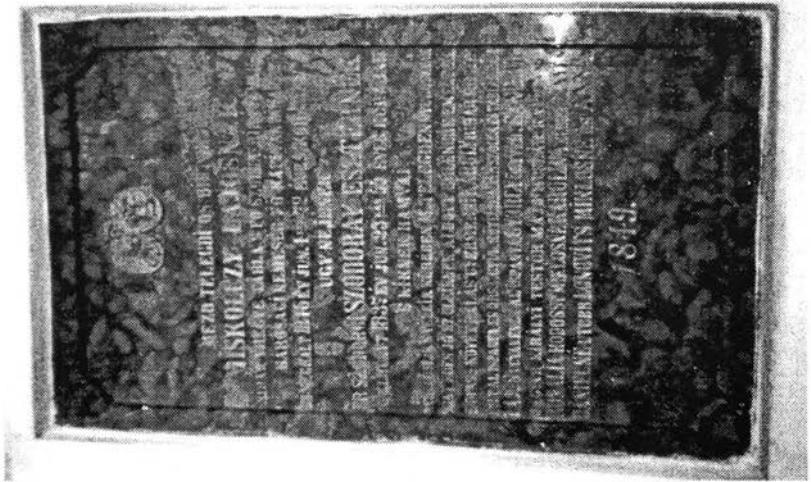
3. kép

4. kép

5. kép

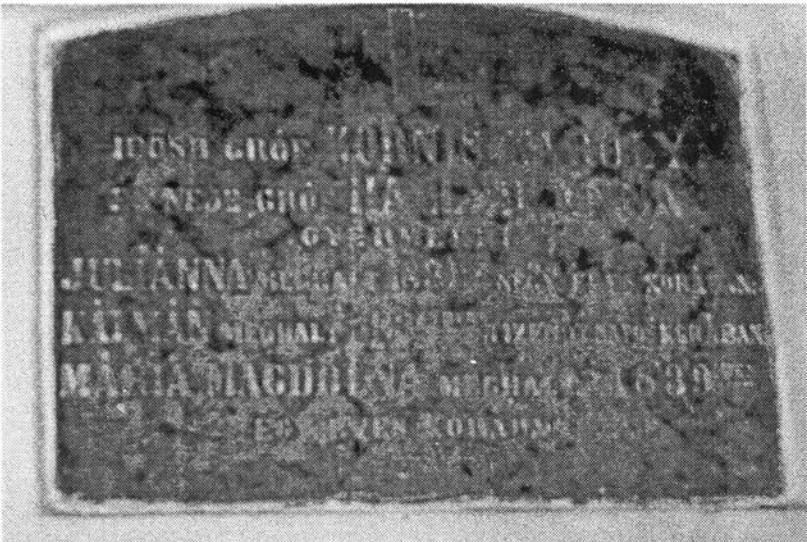
7. kép

8. kép

13. kép

14. kép

16. kép

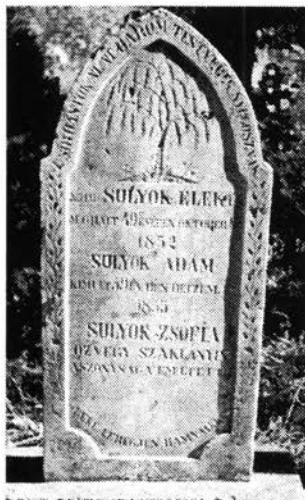
17. kép

18. kép

19. kép

20. kép

21. kép

22. kép

23. kép

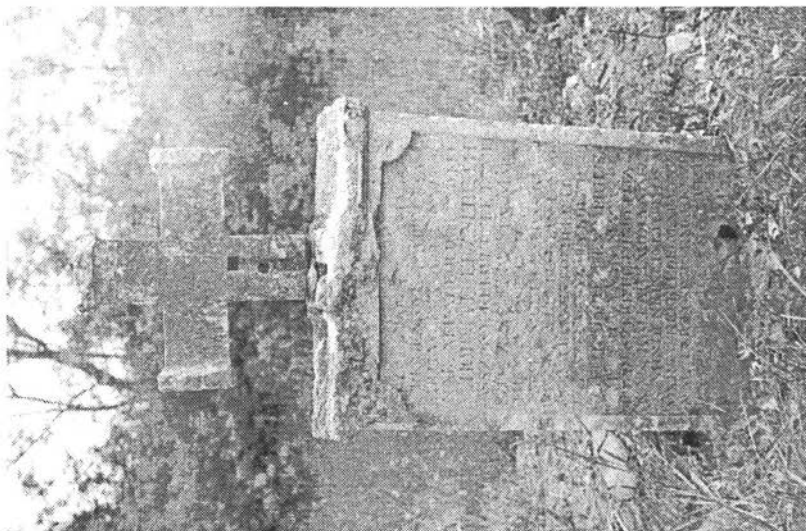
24. kép

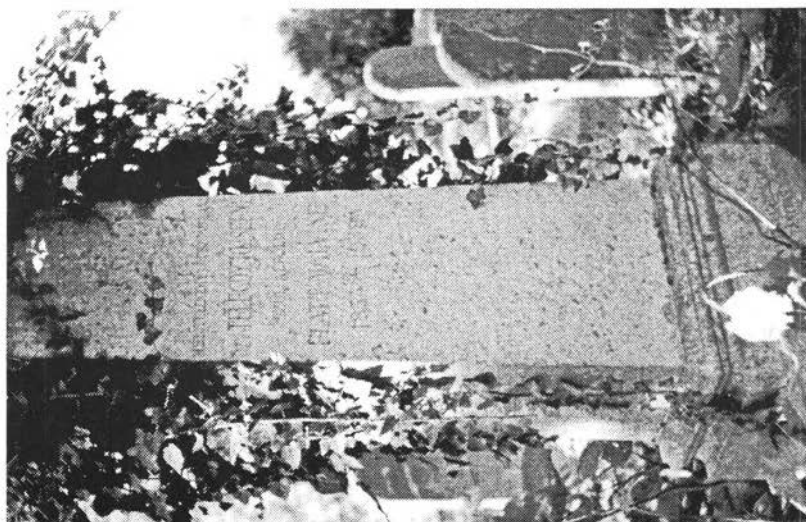
27. kép

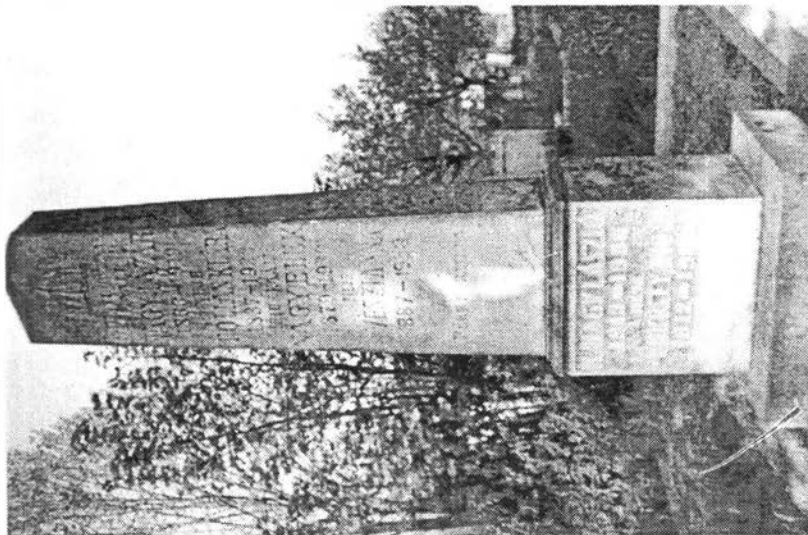
28. kép

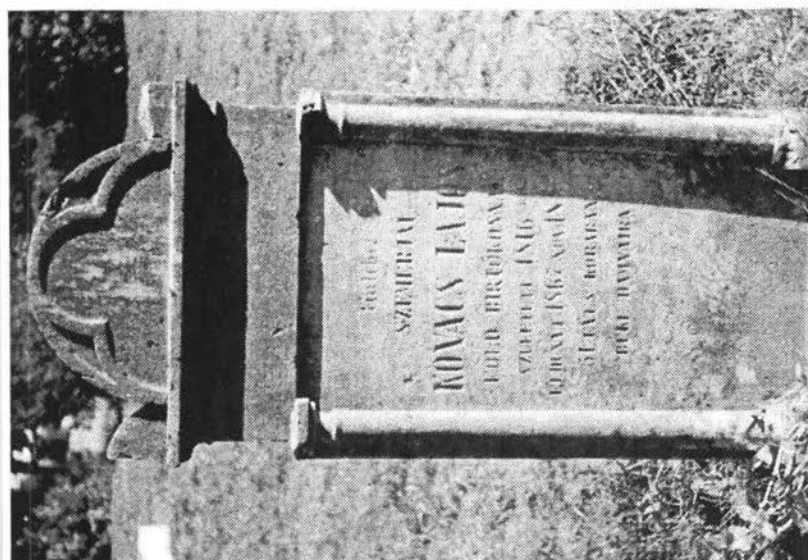
29. kép

30. kép

31. kép

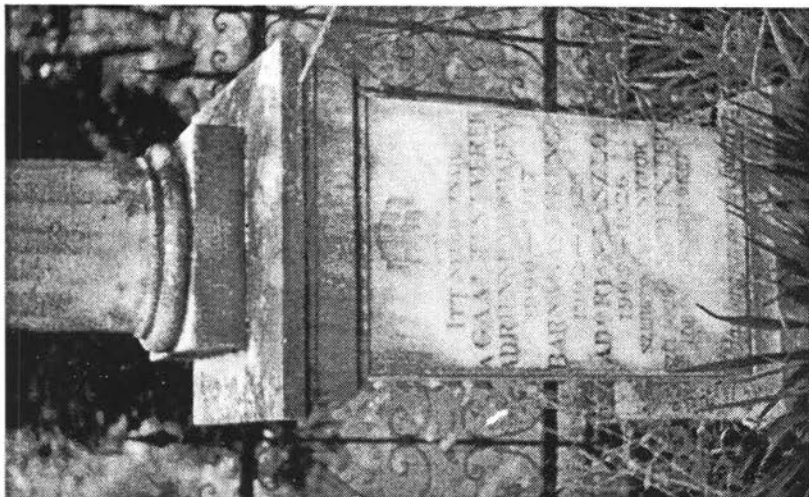
32. kép

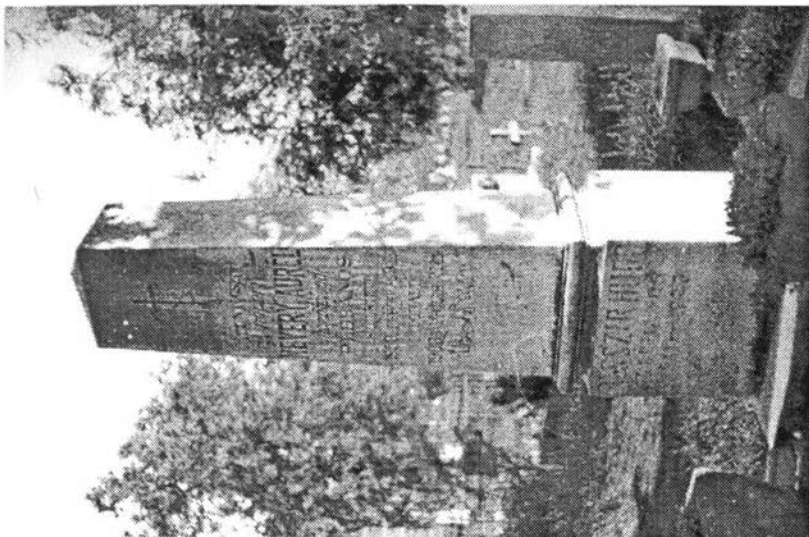
33. kép

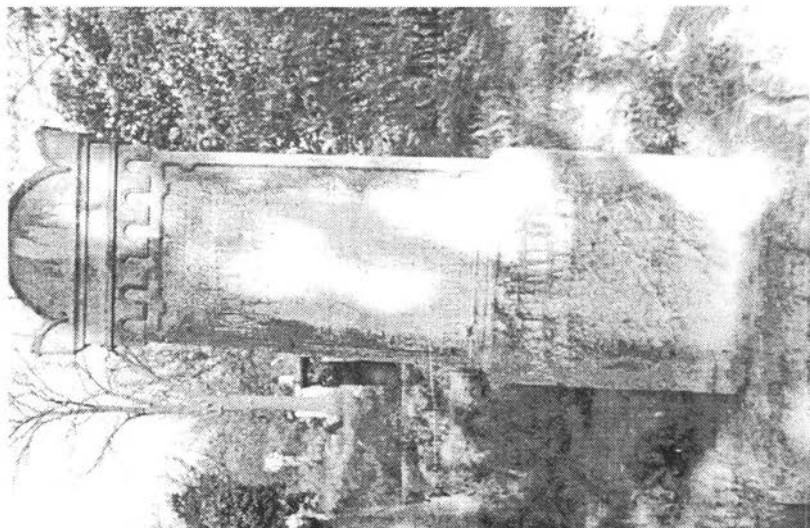
34. kép

35. kép

36. kép

37. kép

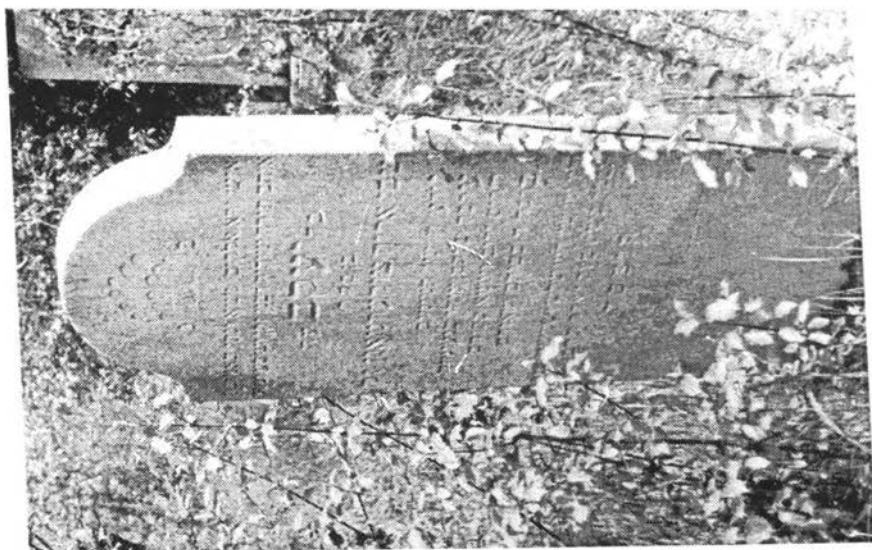
41. kép

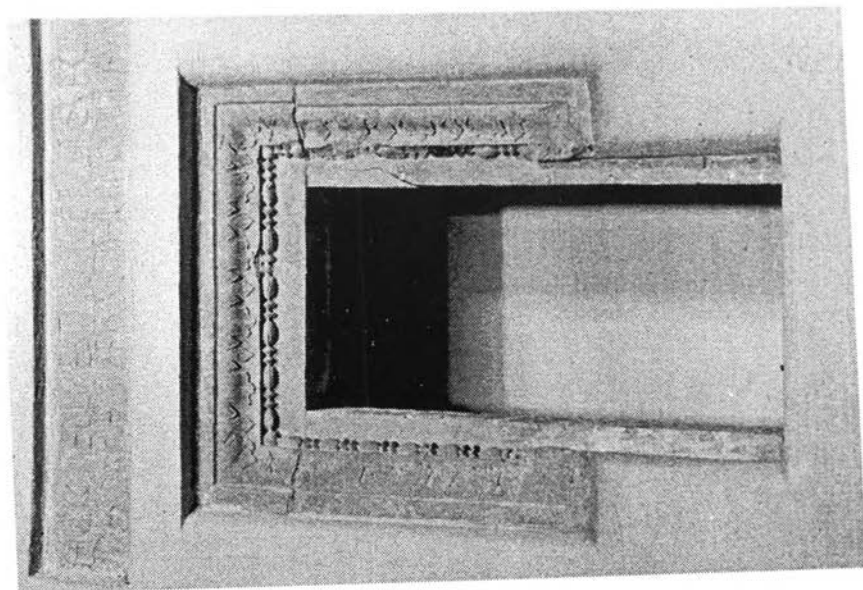
42. kép

43. kép

44. kép

45. kép

49. kép

Tartalom

Adalékok Mezőtelegd történetéhez	5
Sírkövek, emléktáblák jegyzéke	6
Építési, javítási emléktáblák, feliratok	37
Jegyzetek	41
Könyvészet.....	43
Családfák	45
Képek jegyzéke	55

A Partiumi Füzetek kiskönyv-sorozatában eddig megjelent munkák:

1. Borbély Gábor – Csernák Béla: **Bihar**
2. Kordics Imre: **Sírok, sírjelek a Várad-Olaszi temetőben**
3. Péter I. Zoltán: **Félixfürdő**
4. Dánielisz Endre: **Nagyszalonta – városismertető**
5. Benedek Zoltán: **Nagykároly – református templom**
6. Bessenyei István: **Sarmaság**
7. **Hol sírjaink domborulnak – partiumi temetők (gyűjteményes kötet)**
8. Major Miklós: **Szilágyság – tájak, műemlékek, emlékhelyek**
9. Dukrét Géza – Péter I. Zoltán: **Püspökfürdő**
10. Dánielisz Endre: **„Csonkatorony nyúlik a felhőbe...”**
11. Bunyitay Vince – Fodor József: **Székesegyházi Bazilika – Nagyvárad**
12. Alexandru Pop: **Varadinum – a vizek határolta város és vár**
13. **A szabadságharc zászlaja alatt (gyűjteményes kötet)**
14. Jancsó Árpád: **Rajtuk taposunk – A Bánság útjai a 19. században**
15. Kupán Árpád: **Mezőtelegd iskolatörténete**
16. Csilik József: **István király Szent Jobbja és Szentjobb község története**
17. Emődi János: **Erdélyi barlangfeliratok a 16–20. századból**
18. Szabó István: **Ottomány (kismonográfia)**
19. Csorba Mihály: **Érsemjén (kismonográfia)**
20. **Turulmadaras emlékműveink (gyűjteményes kötet)**
21. Dr. Mózes Károly: **A nagyváradai egészségügyi oktatás történetéből**
22. **Rév, Erdély sziklakapuja**
23. **A műemlékvédelem fölöttébb szükséges voltáról**
24. Nánási Zoltán: **Dr. Andrássy Ernő az Érmellék utolsó polihisztorja**
25. **Nagyvárad tudós püspökei**
26. György Irén: **Szalacs (kismonográfia)**
27. Antal Béla: **Biharpüspöki**
28. Balláné Bakó Erzsébet – Török Ferenc: **Albis (kismonográfia)**
29. Pásztai Ottó: **„Aki fényt hagyott maga után...”**
30. Péter I. Zoltán: **Nagyvárad római katolikus székesegyházai**
31. Kiss Kálmán: **Egri község (kismonográfia)**
32. Dr. Mózes Teréz: **A révi fazekasság monográfiája**

**Készült a nagyváradai Europrint nyomdában
Felelős vezető: Derzsi Ákos**

